

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav románských studií

Bakalářská práce

Helena Pastyříková

Téma práce: Vztah USA a Mexika a pohled na něj očima Carlose Fuentes a Zoraidy Vázquez

The relationship between the USA and Mexico and the way how Carlos Fuentes and Zoraida Vázquez see it

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc.
rok podání práce: 2010

Poděkování: Mé poděkování patří především panu profesorovi Opatrnému za trpělivý dohled a užitečné rady.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny využívané prameny a literaturu.

V Praze, dne 30. 7. 2012

Abstrakt:

Cílem práce je srovnání vztahů Spojených států amerických a Spojených států mexických a to pomocí esejí Carlose Fuentesese a historiografických studií Josefíny Zoraidy Vázquez. Práce směřuje ke srovnání dvou odlišných pohledů na historické události, jež ovlivnily vztahy mezi těmito dvěma sousedícími národy.

První část nahlíží do dějin amerického kontinentu. Zejména se věnuje událostem, které přímo souvisí s Mexikem a jeho dalším vývojem. Důraz je kladen na období mexicko-americké války (1846-1848), tedy událostem vedoucím ke konfliktu, samotný válečný konflikt – jeho průběh a důležité momenty a výsledek války pro obě zúčastněné strany.

V druhém úseku je pozornost věnována mexickému spisovateli Carlosovi Fuentesovi. Zmíněn je jeho život, především ty části, jež jsou důležité v jeho esejistické tvorbě. Zájem samozřejmě přitahují ty eseje, kde se vyjadřuje ke vztahům Mexika a Spojených států. Druhá polovina literární části je zaměřena na historičku Josefinu Zoraidu Vázquez. Stejně jako u Carlose Fuentesese i zde je krátká zmínka o jejím životě, rozsáhlejší část se pak věnuje její tvorbě.

Závěrečný oddíl se věnuje shrnutí jak konkrétních rozdílů mezi Carlosem Fuentesem a Josefinou Zoraidou Vázquez v uvedených dílech, tak pohledu na současné dění mezi oběma státy. Práce se snaží porozumět komplikovanému vztahu těchto dvou států na základě okolností, které provázely jejich soužití od 19. století.

Klíčová slova: mexicko-americká válka, vztah Mexika a USA, Carlos Fuentes, eseje

Abstract:

The purpose of this study is to compare the relations between the United States of America and the United States of Mexico. Although the accessible sources can provide various conclusions; this study approaches to the comparison of the different points of view on the historical events which influenced the relations between these two countries.

Firstly, the study shows the history of the North American continent including the creation of those large countries and their relations, emphasizing the period of Mexico-American War (1846-1848).

In the second part, the study focuses on the life and work of Carlos Fuentes and Josefina Zoraida Vazquez. Their essays are crucial for understanding the sophisticated Mexico-United States relations.

The final part summarizes the different approaches between Fuentes and Vazques and their different attitudes. Nonetheless, the conclusion goes further more beyond these two authors.

Key words: Mexico-American War, relations between the USA and Mexico, Carlos Fuentes, essays

Obsah

| | |
|---|----|
| Historická část: | 8 |
| Historické poměry předcházející mexicko-americkou válku:..... | 8 |
| Expanzivní politika USA:..... | 8 |
| První americké osady na území Mexika:..... | 10 |
| Republika Fredonie: | 11 |
| Antonio López de Santa Anna:..... | 12 |
| Osamostatnění Texasu:..... | 13 |
| Alamo a San Jacinto: | 13 |
| Texas částí Spojených států amerických: | 15 |
| Mexicko-americká válka: | 16 |
| Připravenost na válku: | 17 |
| První střet: | 19 |
| Monterrey a Saltillo:..... | 20 |
| Mexická odpověď – bitva o Buena Vista: | 21 |
| Vera Cruz: | 22 |
| Cerro Gordo a Ciudad de México: | 24 |
| Mírové podmínky:..... | 26 |
| Literární část: | 28 |
| Carlos Fuentes:..... | 28 |
| Literární tvorba:..... | 30 |
| Romány: | 31 |
| Hlavní témata tvorby: | 33 |
| Esejistické práce Carlose Fuentesese – úvod:..... | 35 |
| Hispanoameričtí esejisté:..... | 35 |
| Mexičtí esejisté:..... | 36 |
| Esejistické práce Carlose Fuentesese:..... | 37 |
| Pohřbené zrcadlo: | 38 |
| Josefina Zoraida Vázquez: | 43 |
| Příklady vydaných titulů Josefíny Zoraidy Vázquez: | 44 |
| La intervención norteamericana 1846-1848: | 45 |
| Současný vztah Spojených států amerických a Mexika: | 48 |
| Ekonomická provázanost Mexika a Spojených států amerických: | 48 |
| Drogová problematika:..... | 49 |

| | |
|--|----|
| Migrace mexického obyvatelstva:..... | 50 |
| Závěr: | 52 |
| La relación entre Estados Unidos y México y la manera como la ven Carlos Fuentes y Josefina Zoraida Vázquez:..... | 53 |
| Vztah USA a Mexika a pohled na něj očima Carlose Fuentes a Zoraidy Vázquez: | 57 |
| The relationship between the USA and Mexico and the way how Carlos Fuentes and Zoraida Vázquez see it:..... | 60 |
| Bibliografie: | 61 |

Historická část:

Historické poměry předcházející mexicko-americkou válku:

Mexicko-americká válka, válečný konflikt, který byl jen logickým vyústěním vypjatých politických vztahů Mexika a Spojených států amerických, trvala mezi lety 1846 a 1848. Za hlavní příčinu bychom měli považovat expanzivní politiku USA, která byla uplatňována na úkor Mexika. Američtí osadníci se začali usazovat na území Mexika, což vedlo k pozdějšímu osamostatnění Republiky Texas. Výsledkem byl již zmíněný válečný konflikt, ve kterém zvítězily Spojené státy. Mexiko uznalo řeku Río Grande za přírodní hranici svého území a tím ztratilo značnou část ze své původní rozlohy, naopak Mexiko od Spojených států získalo částku 15 milionů dolarů jako odškodnění za újmy způsobené během války.

Mexicko-americká válka měla rozhodující vliv na soužití zúčastněných států. Přestože společná historie těchto dvou národů začala nedlouho před samotným konfliktem, stala se právě od konce 19. století velmi důležitým prvkem ve vzájemných vztazích až do dnešních dní. Pro obě zainteresované země, pro Mexiko samozřejmě více, se stalo toto nesourodé sousedství velmi důležité v dalším vývoji.

Expanzivní politika USA:

Hlavní příčinou mexicko-americké války byla expanzivní politika Spojených států. Již od konce 18. století začaly USA rozšiřovat své území a to především samozřejmě směrem na západ a na jih. Do Unie původních 13 států byly postupně přijímány další státy: Vermont (1791), Kentucky (1792), Tennessee (1796), Ohio (1803).

Spojené státy však pouze nezabíraly dosud oficiálně nezabydlené území, ale odkupovaly rozsáhlé oblasti kolonizovaných teritorií jiných evropských mocností. Do této kategorie bychom mohli zařadit koupi Louisiany od Francie z roku 1803, která skoro zdvojnásobila původní rozlohu Spojených států amerických.

Během následujících let se Američané pokusili odkoupit i od Španělska Západní Floridu. Hlavní spornou otázkou rozsáhlého území amerického kontinentu byla problematika nejasných hranic jednotlivých končin. Objevil se dokonce názor, že teritorium Západní Floridy patří k Louisianě a tudíž požadovaly Spojené státy její vydání pod svou správu. Španělsko k tomu však svolení nedalo a tak došlo roku 1810 k vyhlášení nezávislosti Republiky Západní Floridy a následně k žádosti o přičlenění ke Spojeným státům. Roku 1812 bylo území skutečně začleněno do teritoria Mississippi a roku 1813 Španělsko definitivně ztratilo území Západní Floridy. „Případ tohoto území se tak stal precedentem, který posloužil později za vzor nejen pro anglicky mluvící Texasany a Kalifornany, ale přiměl k přemýšlení i ty obyvatele západní polokoule, kteří přes svůj španělský původ a kulturu měli zájem připojit území, na němž žili, k USA.“¹

Americké snažení pokračovalo na Floridě (Východní Florida, tj. dnešní). Jelikož nacházeli američtí obyvatelé na Floridě vhodné podmínky pro zakládání třtinových a bavlníkových plantáží začaly zde rychle vznikat americké osady. Ačkoli obyvatelé anglosaských osad nedodržovali španělské zvyky ani zákony, nechtěli se Španělé území zřici. Jelikož však nebyli schopni Američany z Floridy vytlačit, nezbývalo jim jiné řešení než se těchto držav vzdát a tak byla roku 1819 podepsána dohoda, ve které Španělsko přenechává Floridu Spojeným státům. K ratifikaci smlouvy došlo však až roku 1821, tedy pouze několik měsíců před vyhlášením definitivní nezávislosti Mexika. „Španělská koruna ustupovala Spojeným státům v případě Floridy hlavně proto, aby připravila stoupence nezávislosti kontinentu o eventuální podporu USA a neocitla se nakonec v konfliktu hned se dvěma protivníky.“²

Další expanze Spojených států amerických nastala po skočení občanské války. V té době došlo ve Spojených státech k hospodářskému rozvoji, který podpořil západní rozpínání země. Před vypuknutím první světové války vzniklo dalších 15 států Unie.

¹ OPATRŇÝ, Josef. *Stát osamělé hvězdy*. Praha: LIBRI, 2002. ISBN 80-7277-120-5, 358. s. 13.

² Tamtéž, s. 17.

Následovala další koupě území. Tentokrát šlo o Aljašku, kterou USA odkoupily v roce 1867 od Ruska. Američané za 7,2 milionů dolarů získali rozlehlé území s nerostným bohatstvím. Kromě ropy jsou zde naleziště zlata, zinku, stříbra či olova.

Od 80. let 19. století se věnují Spojené státy i expanzi mimo americkou pevninu. Svoji moc šíří především do Karibiku a Tichého oceánu. Jejich pozornosti neuniknou zejména strategicky důležitá Kuba či Panamský průplav. Důležité je ale i zmínit, že vyjma západní polokoule, se expanzivní politika USA zvýšila až během první světové války, tedy začátkem století dvacátého.

První americké osady na území Mexika:

Již od počátku 19. století byla hlavním problémem mexicko-amerického soužití jižní expanze Spojených států. Pro Spojené státy byla pohraniční oblast jižního souseda vhodným cílem pro obchodní a územní rozšiřování. Proto byla roku 1822 vytyčena i tzv. Stezka do Santa Fé, která umožňovala výhodný prodej amerických produktů na území mexického státu. Znamenalo to ale i přítomnost americké armády na území Mexika, jelikož bylo nutné ochránit zájmy amerických obchodníků před indiány obývajícími tamní teritorium.

Během dalších desetiletí se postupně zvyšoval počet amerických přistěhovalců v příhraničních oblastech mexického území. Z počátku oficiální cestou docházelo k zakládání osad amerických pěstitelů bavlny. Mosesovi a Stephenovi Austenovým se podařilo vyjednat koncesi na založení amerických kolonií v mexickém státě Texas. Samotná myšlenka příchodu amerických obyvatel na nevyužívanou půdu mexického státu by byla samozřejmě přínosná i pro Mexiko. Američané nabízeli pozvednutí ekonomické úrovně nejen Texasu, ale i celého Mexika a druhým hlavním důvodem byla větší ochrana před indiánskými nájezdy, které v té době ohrožovaly mexické osady. Původně legální pobyt Američanů se ale rychle změnil, jelikož především missourští plantážníci nedodržovali podmínky vyjednané smlouvy. Američané pohrdali Mexičany a mexickými zákony – nedodržovali mexické právo, nýbrž americké a též odmítali

konvertovat ke katolictví a zůstávali věrní vlastní víře, část Američanů přicházela do Texasu bez jakéhokoli povolení od mexického státu. Prvně se také objevila myšlenka o odtržení Texasu od Mexika.

Republika Fredonie:

K dalšímu vyhrocení situace došlo v prosinci roku 1826. Tehdy byla vyhlášena nezávislá republika Fredonie. Jednalo se o další upozornění na vážný problém, který sužoval Mexiko. Jelikož se ale hlavní město potýkalo s vnitřními politickými záležitostmi, nezbývaly prostředky pro řešení dalších palčivých otázek, jako byla například americká expanze, před kterou někteří mexičtí politici varovali. Ve třicátých letech 19. století dosahovala situace kritické hranice a to především díky množství amerických plantážníků. Suverenita mexického státu byla ohrožena kvůli vyššímu počtu amerických obyvatel v severních státech než obyvatel mexických.

V roce 1826 američtí imigranti ještě neuspěli, jelikož samotné Spojené státy projekt republiky Fredonie nepodpořily, a proto musela skupinka vedená bratry Edwardsovy přehodnotit zpět na americké území. Ovšem texaští anglos – anglicky mluvící obyvatelé této části mexického území – dále uvažovali o osamostatnění Texasu. Na konci roku 1832 si dokonce zvolili vlastní reprezentaci, kterou vyslali do hlavního města k jednání. V Mexiku se tak rozvíjela silná komunita severoameričanů, která měla požadavky na mexický stát, a hrozba vyčlenění Texasu trvala nadále.

Spojené státy americké se ale stejně jako dříve v případě Louisiany (1803) snažily území Texasu od Mexika odkoupit. To se jim ale nepodařilo kvůli odporu mexické vlády. Již tehdy ale bylo nejen americkému vyslanci Pointsettovi jasné, že se Mexiku nemůže podařit udržet tak rozsáhlé území pohromadě. Vztahy obou států se tak postupně a nezvratně vyostřovaly.

Obavy o osud mexického území vyjádřil i mexickou elitou uznávaný generál Manuel Mier y Terán, který byl v roce 1829 jmenován do funkce oblastního velitele armádních jednotek. Manuel Mier y Terán se vyjádřil k problémům na severu mexického státu.

Generál osobně pobýval ve zkoumané oblasti a situaci vyhodnotil jako velmi vážnou. Doporučil představitelům mexického státu, aby okamžitě vyslali do ohrožené zóny vojenské jednotky, začali s osidlováním Texasu mexickým obyvatelstvem a v neposlední řadě začlenili Texas do hospodářské činnosti okolních mexických provincií a lépe jej svázali i s centrem země. Varoval, že jinak dojde k definitivní ztrátě Texasu ve prospěch Spojených států. I přes snahy mexické vlády se nepodařilo zastavit příliv amerických přistěhovalců na texaské území.

Mezitím se Mexiko potýkalo s vlastními politickými problémy. Po útěku prezidenta Bustamenteho se vlády ujal Gómez Farías, který plnil především svůj sekularizační program – snažil se o vyloučení církve z politického života a omezení její hospodářské síly. K nelibosti Texasanů nespěchal Gómez Farías s plněním federalizačních slibů. V dalším roce 1833 se konflikt mezi prezidentem a vládou vyostřil natolik, že Santa Anna opustil hlavní město. Čekal, až nastanou vhodné podmínky pro nastolení režimu osobní moci, což se stalo na jaře roku 1834. Santa Annovo prohlášení si našlo mnoho stoupenců a tak se mu podařilo ovládnout hlavní město. Značný odpor ale vyvolala jeho politika na většině území Mexika, především pak mezi texaskými anglos, kteří byli striktně proti jeho snahám o centralizaci moci.

Antonio López de Santa Anna:

Antonio López de Santa Anna je jednou z nejdůležitějších osobností historie konfliktu mexicko-americké války, proto považuji za nutné uvést několik informací o této historické postavě.

Antonio López de Santa Anna byl mexický politický vůdce druhé čtvrtiny devatenáctého století a významnou měrou se podílel na podobě mexické společnosti. Byl jedním z prvních mexických caudillů, honosil se vojenskými tituly a díky svým schopnostem opakovaně dosáhl až do prezidentského úřadu mexického státu.

Původně člen španělské armády se rozhodl za získání funkce mexického guvernéra přejít k povstalecké mexické armádě a po vítězství, které vedlo k vyhlášení

samostatného mexického státu, se mohl pyšnit i označením „ochránce vlasti“. Již v roce 1833 využil své popularity a byl zvolen prezidentem. Jeho prezidentská funkce byla ale několikrát přerušována pobyty v exilu, jelikož jeho vláda byla dosti kontroverzní. Nešťastným momentem byla právě i mexicko-americká válka, kdy po prohraném konfliktu byl Santa Anna nucen se znovu odebrat do exilu. Vše však vyvrcholilo v roce 1853, kdy se mu podařilo nastolit diktaturu. Jeho kariéra definitivně skončila rokem 1855. Opět odešel do exilu (vystřídal různé americké státy) a do své vlasti, kde i roku 1876 zemřel, se vrátil až po všeobecné amnestii roku 1874.

Osamostatnění Texasu:

Vyostřování situace na severu země vyvrcholilo v únoru roku 1836. Anglos, nespokojení s politikou hlavního města, začali opět hlasitěji protestovat proti způsobu vlády a znovu se začala objevovat myšlenka na samostatnost Texasu, či jeho přičlenění ke Spojeným státům americkým. Odpovědí Santa Anny na kritický stav bylo vyslání armády na sever.

Alamo a San Jacinto:

Několikatisícové vojsko v čele se Santa Annou oblehlo bývalou misijní stanicí Alamo a nedalo sebemenší šanci skupině obránců, která odmítla okamžitou kapitulaci a rozhodla se bránit své pozice. I když anglos vyslali několik posílů s žádostí o pomoc, dostalo se jim podpory pouze jednoho malého oddílu. Naproti tomu počet útočníků se neustále zvyšoval. Anglos si uvědomovali vážnost situace a zvažovali své možnosti – přímý útok, útek, kapitulaci či setrvání v pevnosti. Obléhatelé se rozhodli s anglos definitivně skoncovat za svítání dne 6. března. Během několika hodin byli všichni anglos pobiti Santa Annovými jednotkami. Ušetřeny byly jen ženy a děti a manželka velitele pevnostních dělostřelců Zuzana Dickersonová, byla Santa Annou vybrána, aby podala zprávu o tom, jak dopadli ti, kteří se mu postavili na odpor. Pokyn pro Samuela Houstona a ostatní anglos byl jasný – vrátit se zpět do Spojených států amerických.

Ačkoli Alamo neobstálo v boji proti přesile a všichni muži padli, ztráty na straně Mexičanů byly mnohem vyšší. Zatímco obránců bylo pouze 180 až 189 mužů, odhady ztrát v řadách Santa Annových jednotek jsou velmi odlišné a to od 370 až po 1 600 mužů. Tento fakt svědčí nejen o odhodlanosti a schopnostech amerických jednotek, ale i o nezpůsobilosti útočníků.

Kromě úspěchu u bývalé misijní stanice Alamo se podařilo Santa Annovi zlikvidovat i jednotky Jamese Fannina, který zprvu ignoroval rozkazy Samuela Houstona, a to se jemu i jeho oddílu stalo osudným. Santa Annovy jednotky zajaly Fannina i jeho muže a všechny je pobily. Tato událost je známá jako Goliadský masakr.

Samuel Houston dal ale Santa Annovi nečekanou odpověď. Zatímco následující týdny unikala mexické armádě, přidávali se k jeho jednotkám další dobrovolníci, kteří toužili pomstít mrtvé od Alama a Goliadu. Houstonovi muži s hesly „Pamatujte na Alamo!“ a „Pamatujte na Goliad!“ nakonec nečekaně porazili 20. dubna 1836 v bitvě u San Jacinta Santa Annovy oddíly. Texaští rangers překvapili odpočívající a naprosto dezorientovanou armádu Mexičanů a Santa Annovy jednotky částečně pobili a částečně odrazili. Co se týká počtu mrtvých a raněných, neexistují přesné údaje. Nicméně podle odhadů na straně Texasanů zemřelo nejspíše pouze devět mužů, zatímco na straně Mexičanů padlo až 730 vojáků.

Santa Annovi se nejprve podařilo z bojiště uprchnout, ale Houston si uvědomoval riziko, které hrozilo, pokud by Santa Anna shromáždil novou armádu Mexičanů a proto ho dal neprodleně hledat. Santa Anna padl do zajetí a nezbývalo mu nic jiného než odvolat všechny mexické jednotky z Texasu a uznat texaskou nezávislost, kterou si tento stát již udržel. U San Jacinta nedošlo ke kompletní porážce mexické armády, ale Houstonovi se podařilo rozložit její velitelskou strukturu, což umožnilo Texasu získat nezávislost. Okamžitě sice následovaly snahy o připojení Texasu ke Spojeným státům americkým, ale paradoxně tomuto kroku bránily samy Spojené státy. Vlivné americké skupiny se obávaly otrokářského charakteru texaské společnosti a značné rozlohy

bývalé mexické provincie. Naopak mexická strana se opakovaně pokoušela znovu území získat. To se jim však již nepodařilo. Samuel Houston po překonání zranění z bitvy u San Jacinta kandidoval v prezidentských volbách a v říjnu roku 1836 se stal prezidentem nového texaského státu.

Během následujícího období dále docházelo k destabilizaci politické scény mexického státu. Na postu prezidenta během deseti let došlo hned ke 14 změnám. Situaci na jedné straně komplikoval Santa Anna, který si i nadále udržoval značný vliv v armádě. Na straně druhé situaci nepomáhal ani tlak hlavních evropských obchodních partnerů Mexika – Británie a Francie – kteří požadovali definitivní vyřešení texaské otázky. Mexiko formálně uznalo nezávislost Texasu, nicméně vhodná chvíle pro tento krok již minula a pomalu se začal měnit i názor na připojení Texasu ke Spojeným státům americkým.

Zatímco se představitelé Mexika potýkali s politickými problémy, Texas trápila otázka především fungování nového státu. Prioritním se stalo vytvoření a vyzbrojení nové fungující armády, což ale nebyl vůbec snadný úkol. I přes veškeré snahy se nedařilo získat dostatečné množství mužů ochotných vstoupit do pravidelné armády a tak se jedinou účinnou ozbrojenou silou mladého státu staly jednotky texaských rangers, což byly jednotky texaských hraničářů hlídající primárně činnost indiánů a trestající zloděje dobytka.

Dalším problémem začal být zvýšený příliv přistěhovalců, kteří stále přicházeli ze Spojených států, a tím mizel prostor pro původní obyvatele země. Především hispánské obyvatelstvo se cítilo stále více utlačováno. Další nespokojenou skupinou byli samozřejmě indiáni, kteří neustále přicházeli o své území a byli postupně vytlačováni.

Texas částí Spojených států amerických:

Zlomový okamžik nastal v roce 1845. Po dlouhých politických diskuzích v rámci amerického kongresu podepsal americký prezident John Tyler rezoluci stvrzující

připojení bývalého území mexického státu ke Spojeným státům americkým. V tento moment na znamení přerušení diplomatických vztahů mezi oběma státy opustil podle předem daného pokynu mexický vyslanec Washington. V tuto chvíli bylo jak politikům, tak veřejnosti jasné, že válka je nevyhnutelná.

Zajímavým výrokem, který se objevil, je tzv. *Manifest Destiny*. „Podle něj totiž měly Spojené státy právo našeho předurčení osudem expandovat po celém tomto kontinentě. Podobně jako řada jeho předchůdců – Jefferson, Adams, Monroe – považoval i autor výroku *Manifest Destiny* celý kontinent za objekt svrchovaného zájmu USA.“³

Ačkoli Mexiko okamžitě po podepsání rezoluce přerušilo diplomatické styky s USA, samotná válka byla vyhlášena až na jaře následujícího roku, jelikož oba státy sice překročily k přesunu armádních jednotek ke státním hranicím, ale vyčkávaly na jednání protivníka. Vlastní konflikt vypukl tedy až o rok později, kdy se na území Texasu setkaly průzkumné americké jednotky s jednotkami mexickými. Mexicko-americká válka tak byla vyhlášena až jedenáctým americkým prezidentem Jamesem Polkem 13. května 1846.

Mexicko-americká válka:

Vyhlášení války však přineslo rozporuplné reakce uvnitř americké politické scény. Někteří senátoři a poslanci nehodlali podpořit vyhlášení válečného stavu. Jedním z hlavních problémů bylo zhoršení vztahů mezi severními a jižními státy, kdy by se znovu objevila sporná otázka šíření otrokářství. Další politici poukazovali na neoprávněnost války a přílišnou agresi Spojených států amerických vůči jižnímu sousedovi. I v americké společnosti existovaly názory o nevhodnosti amerického útoku vůči slabšímu protivníkovi, kterým Mexiko bylo. Nicméně ihned po vyhlášení válečného stavu se začali američtí dobrovolníci hlásit do náborových kanceláří, aby mohli vstoupit do armády Spojených států amerických. Ve stejné době v Mexiku stále probíhaly

³ OPATRŇÝ, Josef. *Stát osamělé hvězdy*. Praha: LIBRI, 2002. ISBN 80-7277-120-5, 358. s. 161.

politické rozepře a celá země se prakticky permanentně zmítala v občanské válce. Mexickým politikům nezbýval prostor pro vyřešení konfliktu se severním sousedem.

Připravenost na válku:

Válečný stav mezi Spojenými státy americkými a Mexikem trval od 13. května 1846. Stejně tak jako charakter obou států i jejich válečné zkušenosti byly rozdílné. Zatímco Mexiko muselo během posledních desetiletí čelit kromě útoku Španělů i invazi Francie a naopak samo Mexiko vyslalo armádu právě do severní části bývalého vlastního území – Texasu. Spojené státy americké naproti tomu prošly posledním mezinárodním konfliktem pouze během britsko-americké války (1812-1814).

Dramatický rozdíl byl i mezi jednotlivými armádami. Mexické armádě se již od dob koloniálního panství jako dědictví španělského království dostávalo značné popularity a úcty. Politický život v zemi byl permanentně ovlivňován právě činností ozbrojených sil země a vítězný konflikt by samozřejmě prestiž této instituce jen zvýšil. Jednotliví generálové zasahovali do dění v nejvyšších politických vrstvách Mexika a často se politiky i aktivně účastnili. Na druhé straně v USA byla armáda považována za naprosto bezvýznamnou instituci.

Mexická armáda disponovala počtem necelých dvaceti tisíc vojáků ve stálých jednotkách. Kromě toho byly pravidelné jednotky násobeny více než deseti tisíci muži z aktivních milic, další skupinu tvořil přibližně tisíc mužů rozmístěných k obraně na severu země a v případě potřeby – válečného konfliktu – byli k dispozici rekruti. Ti se však jako příliš zodpovědní neosvědčili a vzhledem k tomu, že byli často verbováni násilím či nedostávali plat, neřídka docházelo k dezercím.

Důležitou součástí mexické armády, která vyvolávala obavy nejednoho protivníka, byla mexická jízda. Sice stále vyzbrojena kopími představovala značné riziko pro jezdce vyzbrojené střelnou zbraní či jezdeckou šavlí. I toto se však změnilo v průběhu války s příchodem koltů, kdy byl protivník schopen vystřelit několikrát bez nutnosti znovu nabíjet. Nicméně stěžejním problémem mexického státu byla výzbroj, výstroj, výcvik i

zásobování jednotlivých vojenských jednotek. Vojáci měli k dispozici zbraně nakoupené z evropských přebytků ještě z napoleonských válek, ale většina vojáků nedisponovala ani jimi a využívala pouze mačety. Nedostatečné byly i uniformy: značný byl rozdíl mezi na míru šitými uniformami pro generály a vysoké důstojníky a na druhou stranu nekompletními uniformami pro mužstvo.

Zajímavým fenoménem mexické armády představovaly tzv. *soldaderas*, které doprovázely armády a zajišťovaly zdravotní péči či opravy uniforem, na které nezbývaly prostředky ve státní pokladně. Jiným překvapivým prvkem je přítomnost vlivu církve. Silné náboženské pozice v mexické společnosti nahrávaly přítomnosti kněží u vojenských operací a jejich celkově významný vliv v armádě.

Naopak ve Spojených státech amerických, jak již bylo řečeno výše, měla americká armáda velmi malou prestiž a dokonce se uvažovalo o jejím zrušení. Vojenští představitelé nepatřili mezi společenskou elitu a veškeré rozhodování bylo podřízeno kontrole civilistů. Stálou americkou armádu v době míru tvořily pouze minimální profesionální jednotky rozšiřované v případě nebezpečí o dobrovolníky na kratší úvazek, proto v roce 1846 disponovaly Spojené státy americké počtem 8 613 důstojníků a vojáků, faktický stav byl však ještě nižší.

Hlavním problémem amerických jednotek byla však naprostá vojenská nezkušenost vojáků a komplikované soužití pravidelných a dobrovolných jednotek, které bylo ovlivněno celkovým nahlížením obyvatelstva na armádu jako na nepotřebný orgán. Dalším problémem, stejně jako v armádě mexické, byla strava či uniformy vojáků. Nesrovnatelná však byla pozice loďstva. Mexické loďstvo na počátku války tvořilo šestnáct plavidel, a proto se dalo označit za velmi slabé, naproti tomu Američané měli k dispozici hned pětasedmdesát lodí, jejichž kvalita se s tou mexickou nedala ani srovnávat, a námořnické řemeslo patřilo mezi ty prestižní. Úkolů amerického námořnictva během války bylo hned několik. Jednalo se především o blokádu

mexických přístavů, ochranu amerických obchodních lodí a podporu operací americké pozemní armády.

První střet:

K prvnímu střetnutí došlo 8. května roku 1846. Oba státy totiž vyslaly do Texasu své armády a připravovaly se na válku. První střet proběhl v oblasti nazývané Palo Alto a to pod vedením amerického generála Zachara Taylora a jeho tzv. pozorovací armády a mexického velitele armády José Aristy. Američané po celonočním přesunu se nakonec rozhodli i přes nepříznivé rozložení sil k útoku. Během celého odpoledne trvala bitva, která ustala až v podvečer a prozatím neměla vítěze. Příznivěji se ale vyvíjela pro americkou armádu, která měla podstatně nižší ztráty, i přesto ale byla mexická armáda stále početnější. Jelikož bitvu považovali za nerozhodnou i velitelé, odhodlali se v ní pokračovat. Mexičané ale využili znalosti prostředí a rozhodli se přesunout do Resaca de Guerrero (Resaca de Palma), kde se jim naskýtalo ještě lepší obranné postavení. Obě strany také získaly další posily.

V nepřehledném terénu místa dalšího střetnutí využili americké jednotky především demoralizace mexické armády. Ačkoli se těšili Mexičané početní přesile, nepodařilo se jim protivníka porazit a to především kvůli nerozhodnosti velitelů. Arista nechal své muže v nečinnosti a to vedlo pouze k úpadku morálky a častým dezercím z bitvy. Američanům se bitvou u Resaca de Guerrero podařilo zajistit levý břeh řeky Río Grande. Zabezpečili tak do té doby sporné území a již předem rozhodli o podobě hranice obou států.

Američané, kteří zvítězili v první rozhodující bitvě, bez zaváhání a bez boje obsadili město Matamoros, které sloužilo jako základna pro případné další operace na území mexického státu. Během čekání dalších washingtonských pokynů se začaly objevovat i první konflikty mezi civilními obyvateli a okupační americkou armádou. Časté byly také střety mezi dobrovolnickými a profesionálními oddíly amerických jednotek, dalším

nedostatkem byla starost se zásobováním početných jednotek na samém kraji amerického území a tudíž značné vzdálenosti od zásobovacích stanovišť.

Nerozhodnost a nejistota dalších kroků byla patrná nejen na straně mexické, ale i americké vlády. Po prvním velkém a důležitém vítězství se začala v nejvyšších amerických politických kruzích objevovat touha po dalších územních profitech na úkor slabšího souseda. Klíčovou osobností pro získání maximálních teritoriálních zisků pro americkou armádu se stal podle mnohých historiků generálmajor Winfield Scott. Přisuzován mu je především rozhodující vliv při obsazení strategického bodu Fort Geogre a také zásluha jakožto velitele výcvikového střediska. Věnoval se ale i teoretickému studiu oboru válečnictví a teorii pak obratně používal i v praxi.

Avšak i mexická strana měla své přednosti. Počítat mezi ně musíme především partyzánské jednotky, které dokázaly značně znepříjemňovat americké zásobování. Na severním území operovala především skupina generála Antonia Canalese Rosilly, ale v okolí amerických zásobovacích cest existovala mnohá další uskupení.

Monterrey a Saltillo:

Zatímco mexická dezercemi oslabená nicméně stále početná armáda dlela ve městě Monterrey, bylo americkému generálovi Zachara Taylorovi i vysokým americkým politickým představitelům ve Washingtonu jasné, že je nutné toho město obsadit před dalším tažením na hlavní město Mexiko. Okamžitě se tedy americké řady pod vedením Zachara Taylora začaly připravovat k tomuto dalšímu nelehkému úkolu na území mexického státu, ale pochod k Monterrey nebyl pro početnou armádu vůbec snadný. Komplikovalo ho především horké počasí, hmyz a značné množství věcí nutných přepravit.

Přes jasný pokyn Santa Anny se generál Ampudia, který nahradil Aristu, rozhodl bránit Monterrey. Početní stav jednotek obou států byl srovnatelný, jedině, čemu museli Američané zabránit, byl příchod dalších posil od Saltillo, čemuž také přizpůsobili svůj strategický postup útoku na Monterrey.

Po dlouhé bitvě obsadila 24. září 1846 americká armáda Monterrey. Mexičané opět podlehli, ale za jejich hlavní problém bychom mohli považovat chybné vedení ze strany generála Ampudia. Výsledkem byla kapitulace obránců města a uzavření příměří označovaného jako Taylorovo. Nicméně jedná se o poměrně kontroverzní dokument. Ampudia se v něm zavazoval do týdne opustit město a samotné příměří mělo platit po dobu osmi týdnů, pokud nedojde k vypovězení z nejvyšších míst jednoho ze států, což se opravdu stalo. Americký prezident Polk byl s výsledkem značně nespokojen a v okamžiku, kdy se dozvěděl výsledek příměří, ho zrušil.

Sám Taylor neměl vlivem značné vzdálenosti dostatečné informace o nových úmyslech Spojených států amerických. K podepsání dohody ho mohlo vést hned několik důvodů a to např. vytvoření příznivějších podmínek pro další jednání či obavy o osud monterreyského civilního obyvatelstva. Dalším problematickým aspektem pro Taylora byl i stav vlastních jednotek, kdy došlo ke značným ztrátám jak na životech nasazených mužů, tak k citelnému úbytku munice a zásob, což by představovalo závažný problém hluboko na mexickém území daleko od vlastních zásobovacích stanovišť. Unikla mu však změna nálady americké společnosti a rostoucí zájem obyvatelstva o podstatné rozšíření území na úkor jižního souseda.

Ihned po zrušení příměří nastoleného po obsazení Monterrey se vydal Taylor podle rozkazů do Saltillo, které 15. listopadu taktéž obsadil, tentokrát však bez boje. Sám Taylor to považoval za důležité vítězství a to z důvodu zásobování americké armády a strategického postavení města, což využil jako další záchytný bod při ochraně amerických pozic v rámci mexického teritoria.

Mexická odpověď – bitva o Buena Vista:

Na nepříznivý vývoj celého válečného konfliktu reagoval Santa Anna, který byl považován za nejlepšího mexického стратега poloviny 19. století. Pečlivě naplánovaný útok na méně početné americké jednotky je značně ohrozil. 22. února 1847 v bitvě u Buena Vista, která je považována za jednu z nejdůležitějších mexicko-americké války,

chybělo Mexičanům k úspěchu pouze dokonalé dodržení Santa Annaova plánu. Nicméně i přesto stál mexický útok okupační armádu mnoho sil a během několika okamžiků přišli hned o tři vysoké důstojníky.

Překvapivě Mexičané ve svém útoku nevytrvali a po první vlně ataku se stáhli, ačkoli pokud by předvedli podobně rozsáhlé napadení, jako byl první útok, mohli pohodlně dosáhnout na konečné celkové vítězství. Jelikož mexickým jednotkám činilo obtíže předávat si vzájemně informace, rozhodl se Santa Anna, který se domníval, že Taylora patrně neohrozili, stáhnout opět do centra země. Ztráty na straně Mexičanů byly značné a v porovnání s újmami na straně americké armády byl rozdíl procentuálně mnohem vyšší a bylo evidentní, že s takovým úbytkem bojeschopných vojáků, by Santa Anna stejně nemohl opět získat vládu nad severní částí země.

Tímto způsobem dosáhl Taylor na další důležité vítězství mexicko-americké války a mohl pokračovat dál na jih a obsadit nejen město Agua Nueva, ale i Encarnación. Zároveň toto vítězství vytlačilo severní mexickou armádu z hraničních provincií. Jediné, co dál ohrožovalo postavení Američanů, byly partyzánské jednotky.

Vera Cruz:

Již koncem roku 1846 byl generál Winfield Scott jmenován velitelem veracruzského expedičního sboru a okamžitě začal plnit svůj úkol. Jednalo se především o potřebu co nejrychlejšího přesunu americké armády z pobřeží, kde již od začátku léta hrozilo americkým vojákům vážné onemocnění žlutou zimnicí, na kterou zatím neexistovalo žádné preventivní opatření, ani nebyla známá příčina choroby. Stejně jako Winfield Scott i američtí politici ve Washingtonu podporovali rychlé vyřešení konfliktu především kvůli rostoucímu nesouhlasu amerického obyvatelstva. Ve stejné době proběhl v Mexiku další politický převrat a k moci se opět dostal Santa Anna, který však nesplnil americké očekávání a odmítal možnost dohody se severním sousedem. Američanům proto nezbývala jiná možnost než podporovat Scotta v jeho plánech a to

v ambici obsadit přístav Vera Cruz a další ofenzivu směřovat proti hlavnímu městu mexického státu.

Začátkem jara, podle strategických plánů generála Scotta, došlo k vyloštění americké armády nedaleko nejdůležitějšího mexického atlantského přístavu – Vera Cruz. Ačkoli američtí vojáci čekali odpor mexických jednotek již na pláži při vyloštění, veracruzský generál Juan Morales situaci vyhodnotil naprosto rozdílně a vzhledem k tomu, že neměl dostatek posil z vnitrozemí a z obav americké převahy, se rozhodl se svými muži bránit město a vyčkat na americké oddíly přímo ve Vera Cruzu. Výsledkem samozřejmě bylo obklíčení přístavu.

Generál Scott odmítl návrh okamžitého frontálního útoku a rozhodl se pro odstřelování města děly. Dalším demoralizujícím faktorem pro mexické obránce byl příjezd komodora Matthewa Calbraitha Perryho, který se rozhodl atakovat přístav i z moře.

Kvůli velmi úspěšnému útoku Američanů již druhý den žádali Mexičané o ukončení útoku a vyjednání mírových podmínek. K tomu došlo po několika dnech vyjednávání 27. března 1847. Předmětem dohody bylo odevzdání zbraní a podmínky zajetí Mexičanů. Na druhou stranu se i Američané zavázali k zajištění odpovídající péče o raněné, ochrana všech obyvatel města a toleranci v rámci náboženských obřadů a ceremonií.

Zatímco pro Američany obsazení Vera Cruzu znamenalo značný úspěch, Mexičané se dále potýkali se spory jak mezi politiky, tak mezi jednotlivými vojáky a reálně se přibližovala hrozba dalšího pohybu amerických okupantů až do samotného hlavního města. Přesto si napadený národ nepřipouštěl možnost kapitulace a především Santa Anna propagoval boj až do samotného konce. Ani Američané nezháleli a především kvůli blížící se hrozbě žluté zimnice se okamžitě chystali na další přesun do města Jalapa, které se nachází na cestě mezi Vera Cruzem a Ciudad de México.

Cerro Gordo a Ciudad de México:

Během cesty do Jalapy však Američany překvapily jednotky Santa Anny, které neprodleně zahájily útok. Avšak, jak už jsme se několikrát setkali, mexické jednotky opět propadly demoralizaci a ačkoli podle původního plánu chtěl Santa Anna uvěznit americkou armádu na území výskytu žluté zimnice, Američané znovu zvítězili a to především díky pečlivě propracované bitevní strategii a na útek se dali opět Mexičané. Velká část z nich uprchla, padla nebo byla zajata během bitvy. Američanům se tak otevřela přímá cesta k hlavnímu městu, což ještě více pozvedlo morálku amerických vojáků.

Koncem srpna dospěla americká armáda až k hlavnímu městu Mexika. I přes nevyrovnaný počet ozbrojených sil se opět podařilo útočníkům obránce města porazit a to opět především díky schopnému rozvržení útočné strategie. Během několika chvil zachvátila mexické síly panika a většina armády se rozutekla či byla pobyta. Z pohledu obránců byla bitva u Ciudad de México katastrofou, nicméně zatím neznamenal volnou cestu do města. Situaci vyhodnotil jako velmi vážnou i Santa Anna a rozhodl se pokusit o zvrácení nepříznivé stavu u Churrubusca, tj. blíže hlavnímu městu. Během krátkého míru mezi znepřátelenými armádami začal již vznikat první plán pro celkové ukončení válečného konfliktu a to mexickým odstoupením obou Kalifornií a Nového Mexika Spojeným státům americkým. USA pak jako odškodnění nabízely 30 milionů dolarů, což bylo pro mexickou stranu nepřipustné a návrh byl odmítnut.

Začátkem měsíce září se začaly k Ciudad de México stahovat další mexické jednotky a to bylo považováno za porušení příměří, které také bylo 6. září zrušeno. Obě strany se připravovaly na další konflikt, který byl otázkou několika málo dní. Příští akcí amerického generála Scotta se stal útok na Molino del Rey a pevnůstku Casa Mata. I přes počáteční úspěchy mexických obránců se podařilo Američanům zvrátit nepříznivý výsledek bitvy a zvítězit i tentokrát. Avšak přestože se podařilo útočníkům obránce opět porazit, jejich ztráty byly značné. Během útoku na Molino del Rey a Casa

Mata padlo nebo bylo zraněno 786 mužů, a proto je bitva považována za nejkrvavější část mexicko-amerického konfliktu.

V této době posledním silným obranným prvkem hlavního města byla pevnost Chapultepec založená ještě během vlády španělského místokrálovství. Jako ostatní mexické bašty i Chapultepec padl. Poslední část bitvy se odehrála na vrcholu kopce, kde se střetly americké jednotky s mexickými kadety. Nejednalo se však o nikoho jiného než mladé chlapce, kteří napříč svému nízkému věku hrdinně bránili své pozice a kteří skoro do jednoho padli. Ačkoli Santa Annovi stále zůstávala početná armáda, pokoření pevnosti Chapultepec znamenalo významnou ráno pro obranu celého hlavního města Ciudad de México, ale především demoralizaci jak vojáků, tak jeho obyvatel, a Santa Annovi nezbývala jiná možnost než opustit obranné pozice a kapitulovat. 14. září 1847 tak zavlála nad Ciudad de México americká vlajka.

Negativním faktorem se však stal vztah mezi okupační armádou a obyvateli dobytého města. Postupem času se ale i tyto neshody zklidnily a poslední hrozbou Američanů zůstával Santa Anna, který sice rezignoval na funkci prezidenta, dál ovšem zůstal ve vedení ozbrojených sil a dokonce ještě společně s početnou armádou setrval nedaleko hlavního města. Po abdikaci Santa Anny nebylo Mexiko schopné vyjednávání a byla třeba značná trpělivost pro vytvoření způsobilého orgánu, který by vyjednal podmínky míru mezi Mexikem a Spojenými státy americkými.

Zatímco v hlavním městě se dostal k moci uznávaný právník Manuel de la Peña y Peña, Santa Anna se v konečných momentech snažil zvrátit výsledek války. Poslední větší bitvou mexicko-americké války byl střet u Huamantlu. Mexičané však úspěšní nebyli a Santa Anna přišel i o pozice vrchního velitele mexické armády, což umožnilo Manuelovi de la Peña y Peña, jakožto novému ministrovi zahraničí zahájit mírová jednání.

Mírové podmínky:

Po vítězství v mexicko-americké válce začali všichni Američané diskutovat o dalším postupu. Objevilo se mnoho stoupenců názoru na anexi kompletně celého území Mexika. Nakonec dospěli vyjednavací k dohodě, ze které je nejpodstatnější stažení amerických jednotek z mexického území a odstoupení rozsáhlého teritoria mexického státu vítězi. Jednalo se o „již dříve oddělený Texas, také budoucí Arizonu, Nové Mexiko, Kalifornii (mexickou Horní Kalifornii), Utah a Nevadu a část Colorada, Oklahomy, Wyomingu a Kansasu.“⁴ Dohodou se také Spojené státy zavazovaly zaplatit Mexiku 15 milionů dolarů.

Mexicko-americká válka byla definitivně ukončena tzv. Guadalupským mírem 2. února 1848. Obě strany nakonec stvrdily svými podpisy dokument, který byl pro poraženou stranu velmi nepříznivý. I v rámci amerického kongresu zazněly názory ohledně „oloupení“ poraženého souseda, to nic nezměnilo na tom, že Mexiko touto válkou ztratilo celé dvě pětiny svého původního území a novou hranicí se stala řeka Río Grande del Norte.

Poslední územní změnou mezi Mexikem a Spojenými státy byla tzv. Gadsdenova koupě (1853), kdy USA odkoupily od Mexika sporné území, které vzniklo nepřesností v mapách používaných při vyjednávání o mírových podmínkách.

Pro Mexiko znamenala válka nejen rozsáhlé územní ztráty a finanční odškodnění ve výši patnácti milionů dolarů, ale paradoxně i posílení národního cítění a především touhu po modernizaci zaostalého státu. Naopak ve Spojených státech amerických došlo k urychlení vyvrcholení sporu svobodného Severu a otrokářského Jihu a nastolení otázky celkového charakteru americké společnosti. „Jak válka reformy v Mexiku, tak válka Severu proti Jihu ve Spojených státech přitom měly nepochybně společného

⁴ OPATRŇ, Josef. *Stát osamělé hvězdy*. Praha: LIBRI, 2002. ISBN 80-7277-120-5, 358. s. 345.

jmenovatele či spíše faktor urychlující vývoj událostí – konflikt mezi oběma zeměmi z let 1846-48.“⁵

⁵ OPATRŇÝ, Josef. *Stát osamělé hvězdy*. Praha: LIBRI, 2002. ISBN 80-7277-120-5, 358. s. 354.

Literární část:

Carlos Fuentes, stejně jako mnoho jiných nejen mexických spisovatelů, používal jako náměty svých děl reálné historické, kulturní či politické události, nebo se v nich alespoň inspiroval. Tato tendence je patrná ve Fuentesově románové tvorbě, ale mnohem zřetelnější je v jeho kulturně-historických esejích. Právě díky esejím se Carlos Fuentes na rozhraní literatury umělecké, odborné a vědecké subjektivně vyjadřoval k aktuálním tématům a problémům mexické i latinskoamerické společnosti. Hlavní oblastí zájmu Carlose Fuentese v knize *Pohřbené zrcadlo* je právě politická, kulturní a historická situace Mexika na konci druhého tisíciletí u příležitosti pětistého výročí „objevení“ Ameriky. Carlos Fuentes se neomezoval pouze na Mexiko, ale musel do svých esejí zahrnout i státy, které jeho vlast značně ovlivnily a ovlivňují dodnes. Jedním z těchto států byly a jsou nepochybně i Spojené státy americké.

Carlos Fuentes:

Carlos Fuentes (1928-2012) společně s Juanem Rulfem (1917-1986) a Octavio Pazem (1914-1998) tvořil klíčovou trojici mexické literatury druhé poloviny dvacátého století. Svou tvorbou se Carlos Fuentes prosadil nejen v rámci amerického kontinentu, ale uznání se dočkal po celém světě. Při komplexním srovnání hispanoamerických literátů se Carlos Fuentes zařadil po bok samotnému García Márquezovi (1927), Mária Vargas Llosovi (1936) či Julio Cortázarovi (1914-1984), se kterými tvořil skupinu hlavních představitelů v periodě tzv. *boomu* hispanoamerické literatury. Mezi zásadní romány této nové literární generace píšící přibližně mezi roky 1965 a 1979 jsou např. *Cien años de soledad* (1967), *El otoño del patriarca* (1975), *La muerte de Artemio Cruz* (1962), *Terra Nostra* (1977), *El obscuro pájaro de la noche* (1970), *Casa de campo* (1978), *Tres tristes Tigres* (1967), *La Habana para un infante difunto* (1980).

Carlos Fuentes se narodil koncem roku 1928 mexickým rodičům v Panamě. Jelikož byl jeho otec diplomat, procestoval Carlos Fuentes nespočet měst amerického kontinentu, např. Montevideo, Río de Janeiro, Washington, Santiago de Chile, Quito či Buenos

Aires. Zároveň však pravidelně trávil čas i v Ciudad de México, aby si udržel kontakt s mexickou kulturou, historií a jazykem. Tyto zahraniční cesty mu zajistily nejen kontakt s jinými kulturami, ale ovlivnily ho i významné americké osobnosti, se kterými měl možnost se setkat.

Během již zmíněného cestování se mu dostalo i kvalitního vzdělání. Kromě španělštiny plyně mluvil i anglicky a studoval na soukromých školách. Až v 16 letech se trvale usadil v Mexiku a začal se vzdělávat na prestižní škole Centro Universitario México. Již v těchto letech (1965) začal spolupracovat s časopisem *Hoy* a získal cenu v literární soutěži. Roku 1948 úspěšně dokončil studia právnické fakulty (Universidad Nacional Autónoma de México) a později i ekonomie (Instituto Altos Estudios Internacionales, Ženeva).

Carlos Fuentes byl velmi produktivní autor, v jehož dílech najdeme kromě románů i povídky, divadelní či filmovou tvorbu a neméně důležitou část jeho produkce tvoří eseje. Pravidelně také komentoval politické dění v deníku *El País*. V jeho počínech je patrná neustálá nespokojenost s „rodnou“ zemí, Mexikem. Toto kritické cítění může pramenit právě již z jeho raných cest s otcem diplomatem po celém americkém kontinentě, kdy mladý Fuentes získal nadhled a silný kritický pohled na vlastní okolí.

Carlos Fuentes šel ve stopách svého otce a od roku 1965 pracoval jako velvyslanec v mnoha evropských metropolích. Později však na tento post rezignoval v reakci na jmenování Gustava Díaze Ordaze, bývalého mexického prezidenta, vyslancem ve Španělsku. Kromě diplomatické kariéry se věnoval i přednášení na prestižních univerzitách (Brown, Princeton, Harvard, Pensylvánie, Columbie, Cambridge, George Mason University).

Ačkoli byl Carlos Fuentes často označován za kandidáta na Nobelovu cenu za literaturu, na rozdíl od mexického kolegy Octavia Paze ji nikdy nezískal. Ale oceněn byl například v roce 1977 cenou Rómula Gallegose (*Premio Rómulo Gallegos*), v roce 1987 následovala Cervantesova cena (*Premio Cervantes*) či v roce 1994 cena Prince

asturského (*Premio Príncipe de Asturias de las Letras*). V roce 1999 se mu dostalo uznání v podobě Řádu Isabely Katolické (*La Gran Cruz de la Orden de Isabel la Católica*).

Co se osobního života týká, byl Carlos Fuentes dvakrát ženatý a měl tři děti, z nichž dnes žije již pouze nejstarší dcera Cecilia Fuentes Macedo (1962). Syn Carlos Fuentes Lemus (1973–1999) zemřel kvůli dědičnému krvácivému onemocnění – hemofilii, a druhá dcera Natasha Fuentes Lemus (1976–2005) zemřela na následky předávkování drogami.

Carlos Fuentes zemřel 15. května 2012 v hlavním městě Mexiku. Tuto zprávu oznámil stejného dne mexický prezident Felipe Calderón. Světová literatura tak ztratila opravdového velikána druhé poloviny dvacátého století, který nám stále měl co sdělovat a do posledních dní byl literárně činný. Samozřejmě měl své příznivce i odpůrce, ale jeho pohled na různé problematické otázky zajímal velkou část společnosti. Jeho oblastí zájmu byla kromě jiného politika, střet civilizací, globalizace společnosti, pojetí času či význam mýtu v dějinách a mnoho dalších témat.

Literární tvorba:

Carlos Fuentes byl hlavním představitelem tzv. *boomu* hispanoamerické literatury a jeho literární díla sklízela úspěch nejen v Hispánské Americe, ale i po celém světě. Patří mezi velmi produktivní autory, dokonce mezi jednoho z nejproduktivnějších a jeho realizované projekty by se daly srovnávat s projekty Aleja Carpentiera či samotného Garcíe Márqueze. Mezi jeho literární počiny považujeme kromě románů, které tvoří nejpodstatnější a nejvýznamnější část jeho bibliografie, výběry povídek, literárně kritické a esejistické práce, novinové články apod.

Carlos Fuentes nebyl pouze spisovatel, ale i člověk, který své názory veřejně prezentoval a zároveň je promítal do svých děl. Patřil mezi jednoho z mluvčích celé mexické, hispanoamerické, kultury a politiky. Aktivně kritizoval americkou zahraniční politiku a bránil práva mexických pracovníků a imigrantů v hlavním městě. Tato

ořahavá témata se pak stala diskutovanými v celém spektru společnosti a hojně se objevovala i ve sdělovacích prostředcích, např. i „*El espejo enterrado*“.

Jeho dílo je komplexně velmi úzce provázáno a zřetelně se vzájemně doplňuje. Hlavním tématem Fuentesových děl je postavení Mexika a Latinské Ameriky k současnosti v rámci celého světa. Zajímá ho především kulturní identita latinskoamerických národů ve stále integrovanější světové společnosti. Během půlstoletí své literární aktivity se snažil analyzovat proces modernizace Mexika na pozadí historie této starodávné země, Latinské Ameriky a vlastně i celého světa. Historie, a to především historie mexického národa, která pro něj byla samozřejmě nejpálčivější, je jedním z výchozích motivů jeho literární tvorby. Základní otázkou pro něj byl i vliv událostí minulých na ty přítomné a jak se lze z chyb poučit či se jich příště vyvarovat.

Romány:

Fuentes byl autorem souboru povídek např. *Los días enmascarados* (1954), *Cantar de ciegos* (1964) a krátké novely *Aura* (1962), ale jeho hlavním přínosem světové literatuře byla románová tvorba. Základním rysem jeho literárního stylu je narušení klasického lineárního řádu vyprávění. Pouze v románu *Las buenas conciencias* z roku 1959 můžeme najít tradiční lineární vyprávění, a proto se právě toto dílo řadí mezi jeden z jeho čtenářsky nepřístupnějších románů.

Nejprůzračnější kraj (1966), (*La región más transparente*, 1958), jeden z mnoha románů Carlose Fuentes, se zařadil mezi klasická díla světové literatury. Hlavním hrdinou je samotné hlavní město Mexika a dochází k charakteristice a prolínání dění minulého se současným. Čtenáři je nabídnut pohled do mexické kultury, kde se mísí atributy španělské, domorodé a mestické civilizace, které sice žijí vedle sebe, ale vzájemně jsou velmi odlišné a i proto dochází k sociálním a kulturním konfliktům napříč celým městem. Objevuje se zde kritika hlavního města jakožto symbolu neúspěchu mexické revoluce (1911-1917). Počátek nového Mexika je potom chápán jako konec revolučních ideálů a úpadku celého hlavního města, kde nyní kvete pouze

bída a korupce. Toto konkrétní dílo si zasloužilo uznání nejen v Mexiku, ale i v celé Hispánské Americe.

Později Fuentes publikoval další dva kratší romány – *Zona sagrada* (1967) a *Cumpleaños* (1970) a román delší – *Cambio de piel* (1967). V šedesátých letech publikoval Carlos Fuentes i další velmi úspěšné romány – již zmíněnou novelu *Aura* (1962) a *Smrt Artemia Cruze* (1966), (*La muerte de Artemio Cruz*, 1962), které patří mezi nejznámější právě pro použití experimentálních moderních vypravěčských stylů. Především ve *Smrti Artemia Cruze* se střídají hned tři vypravěčské roviny a právě tento román přispěl k mezinárodnímu věhlasu spisovatele.

Román *Todos los gatos son pardos* z roku 1970 se jako mnohá jeho další díla dotýká otázky historie země. Všeobecně je dějinné téma u mexických spisovatelů velmi populární a objevuje se i v dílech jiných autorů této národnosti. Problém „mexičanství“ je palčivá záležitost nejen tohoto románu, ale rovněž mnohých dalších Fuentesových děl a samozřejmě také jeho esejistické tvorby. Fuentes se nepochybně nezajímal pouze o historii země, ale i o osobnosti mexických dějin, které ji utvářely. „Během setkání s Alejem Carpentierem, Juliem Cortázarem a Miguelem Oterou Silvou započal roku 1967 Carlos Fuentes práci na projektu biografí ztvárňujících životy latinskoamerických *caudillos*, která měla být později nazvána *Los Padres de la Patria*. Ačkoliv tento projekt nebyl nikdy dokončen, poskytl základ knize Aleja Carpentiera *El recurso del método* (1974, česky *Náprava dle metody*) a několika dalším románům o jihoamerických diktátorech.“⁶

Bezpochyby nejkomplexnějším fuentesovým dílem je *Terra nostra* z roku 1975. Carlos Fuentes se zde pokusil propojit různé okamžiky a místa západních dějin v jednom celku. Snažil se nevynechat žádný z klíčových momentů světových dějin a román se tak stal jakýmsi sborníkem filozofického uvažování samotného Fuentese. Následující

⁶ Wikipedie, otevřená encyklopedie. *Carlos Fuentes*. [online]. [poslední úpravy 8. 7. 2012]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z < http://cs.wikipedia.org/wiki/Carlos_Fuentes >

román z roku 1978 *La cabeza de la hidra* reprezentuje bohatství mexického státu – petrolej, a opět se jedná o kritiku moci.

Zajímavým momentem jeho kariéry je i publikace již velmi zralého románu Starý gringo (*Gringo Viejo*, 1985), „který se stal prvním bestsellerem v USA napsaným mexickým autorem. Došlo i k jeho zfilmování (*Old gringo*, 1989), hlavní role zde ztvárnili Gregory Peck, Jane Fonda a Jimmy Smith.“⁷

Jiný román, ke kterému našel inspiraci ve vlastním životě, byl Diana aneb osamělá lovkyně (2001), (*Diana o la cazadora solitaria*, 1994). Autor se zde vyjádřil o svém údajném vztahu s americkou herečkou Jean Seberg. Nicméně tento milenecký poměr byl později zpochybňován.

I když tvoří romány stěžejní prvek tvorby Carlose Fuentesese, samozřejmě nebyl pouze romanopiscem. Kromě již zmíněných některých povídkových sbírek, byl rovněž i úspěšným dramatikem. Mezi jeho bibliografii samozřejmě musíme zařadit i politické a literární eseje, které jsou úzce spjaty s jeho románovou tvorbou a drží se i společných témat, a nesmíme zapomenout na rozsáhlé množství novinových článků, které nepsal pouze ve španělštině, ale i v angličtině. Carlos Fuentes díky svému bilingvistu působil i jako překladatel.

Hlavní témata tvorby:

Nyní je patrné, že fundamentálním tématem, inspirací, byla pro Carlose Fuentesese v první řadě historie a to především historie mexického státu a celého komplexu Latinské Ameriky. Hlavním obdobím, které se rozhodně dotýká jeho okruhu zájmu, byla mexická revoluce (1911-1917). Vliv této události je často viditelný v jeho prózách a to ať už je to *La región más transparente* (1958), *Smrt Artemia Cruze* (1966), (*La muerte de Artemio Cruz*, 1962), *Cambio de piel* (1967), *Zona sagrada* (1967) nebo *Terra nostra* (1975). Pro Fuentesese jsou každodenní současné události dalším

⁷ Wikipedie, otevřená encyklopedie. *Carlos Fuentes*. [online]. [poslední úpravy 8. 7. 2012]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z < http://cs.wikipedia.org/wiki/Carlos_Fuentes >

vyvoláváním minulých událostí, minulost je proto pro něj stále aktuální a stále se nám ukazuje v našich současných činech.

Carlos Fuentes, stejně jako García Márquea, Mario Vargas Llosa a další, byl velmi ovlivněn politickou situací Latinské Ameriky. V druhé polovině dvacátého století se staly politické záležitosti středobodem tvorby nejen těchto tří velikánů hispanoamerické literatury a promítaly se do jejich tvorby.

Dalším zajímavým motivem často využívaný Carlosem Fuentesem je prolínání různých časových rovin, kdy autor využil vzpomínek hrdiny a pomocí jeho slov promítl do děje události dávno minulé. Patrný je tento prvek i v románu *Smrt Artemia Cruze* (1966). Autor zde propojil hned tři vypravěčské styly a pomocí této nepříliš zvyklé kombinace přiblížil čtenáři dějiny mexického státu.

Fuentes vlastní díla neomezoval pouze na dialogy a popisy. Velmi úspěšně se mu podařilo využít i dalších literárních útvarů. Například v *La región más transparente* (1958) kromě přímé řeči použil i méně obvyklé projevy jako telefonický rozhovor, novinový text, inzerát, texty písní apod. Často využíval i monologu postav.

Vedle historie, dalším velkým tématem Fuentesových děl byla kritika. Jedná se především o politickou kritiku představitelů mexického státu, která je patrná i v díle *Smrt Artemia Cruze* (1966). Autor zde přísně kritizuje svůj vlastní stát a to především politické představitele, kteří „zneuctili“ mexickou revoluci (1911-1917). Fuentesovi se ale podařilo překročit pouhé dokumentární popisování faktů a právě pomocí experimentálních prvků posunul román na jinou úroveň. Samotná mexická revoluce se stala mýtem a hlavní hrdina představoval člověka, který prodal vlastní zemi společně s revolučními ideály cizincům, aby vytěžil co největší zisk sám pro sebe. Prostředím konkrétně tohoto románu je přímo období mexické revoluce a epocha těsně následující tomuto nepříjemnému údobí mexických dějin. Fuentesův kritický pohled je typický pro většinu jeho nejvýznamnějších děl.

Hledání podstaty mexické identity – „mexičanství“ – bylo dalším důležitým momentem románů Carlose Fuentesese, který se objevuje například v jeho románu z roku 1980 *La familia lejana*.

Esejistické práce Carlose Fuentesese – úvod:

Vedle četných románů se na seznamu děl Carlose Fuentesese objevují eseje. Mezi ty nejznámější patří především *París: la revolución de mayo* (1968), *La nueva novela hispanoamericana* (1969), *Casa con dos puertas* (1970), *Tiempo mexicano* (1971), *Cervantes o la crítica de la lectura* (1876).

Hispanoameričtí esejisté:

V současné době se zvýšeným zájmem o problémy Latinské Ameriky se zvýšil zájem samotných Latinoameričanů o vlastní problematické otázky. Eseje však můžeme najít v Latinské Americe již v prvních literárních dílech. Za politický esej bychom mohli považovat dílo *Brevísima relación de la destrucción de las Indias* od otce Bartolomé de Las Casas (1484-1566). Další esejí je i *Respuesta a Sor Filotea* od sestry Juany Inés de la Cruz (1651/1648-1695).

Další významné latinskoamerické eseje se začaly objevovat s příchodem romantismu. Představiteli tohoto žánru byli Andrés Bello (1781-1865) či Domingo Faustino Sarmiento (1811-1888). V modernistické éře nesmíme zapomenout jmenovat nikaragujského spisovatele Rubéna Daría (1867-1916). Ve stejné době se prosadil i uruguayský autor José Enrique Rodó (1871-1917).

Ve většině hispanoamerických literárních generací se objevili i výjimeční esejisté. Generace 27 nám nabízí výjimečnou skupinu argentinských esejistů. Patří mezi ně například Jorge Luis Borges (1899-1986), Ezaquiel Martínez Estrada (1895-1964), Victoria Ocampo (1890-1979) a Eduardo Mallea (1903-1980).

V Generaci 42 patří mezi nejvýznamnější Arturo Uslar Pietri (1906-2001), Fernando Benítez (1912-2000), držitel Nobelovy ceny Octavio Paz (1914-1998), José Lezama

Lima (1910-1976), Ernesto Sábato (1911-2011), Dardo Cúneo (1914-2011), Julio Cortázar (1914-1984).

Významné eseje se objevují i u spisovatelů generaci 57. Kromě Carlose Fuentes (1928-2012) bychom sem měli začadit i H. R. Murenu (1923-1975), José Donosa (1925-1996) či Guillermo Cabrera Infanteho (1929-2005).

I v rámci nejmladší generace většina spisovatelů napsala během své literární kariéry nějaký esej, ať už literární nebo autobiografický. Vynikají např. peruánský romanopisec Mario Vargas Llosa (1936) a kubánský spisovatel Severo Sarduy (1937-1993), oba též významní novelisté.

Mexičtí esejisté:

V Mexiku byl esej pěstován těmi nejvýznamnějšími spisovateli. Prvním z nich byl i José Vasconcelos (1881-1959). Ve svých pracích se zabýval odlišnými tématy, ať už to byla politika, filozofie či sociologie. Dotýkal se též problémů amerického kontinentu. Mezi jeho zásadní díla patří *La raza cósmica* (1925) nebo *Indología* (1926), kde narazil na otázku tzv. „páté rasy“, tj. mestické rasy, která je podle něj rasou budoucnosti.

Jedním z nejvýznamnějších mexických autorů prezentujících eseje literární, historické, umělecké i autobiografické byl i Alfonso Reyes (1889-1959). Z jeho početných esejí patří mezi ty nejvýznačnější *Cuestiones gongorinas* (1927), *Capítulos de literatura española* (1939-1945), *La crítica en la edad ateniense* (1941), *La experiencia literaria* (1942), *El deslinde: prolegómenos a la teoría literaria* (1944) nebo *Letras de la Nueva España* (1948).

Neobyčejným esejistou byl i Octavio Paz (1914-1998). Svým dílem zasahoval estetická, filozofická i esoterická témata. Důležitými texty Octavia Paze jsou eseje zahrnuté v *El arco y la lira* (1956), *Las peras del olmo* (1957), *Puertas al campo* (1966), *Corriente alterna* (1967) anebo dílo *El laberinto de la soledad* (1950).

Leopoldo Zea Aguilar (1912-2004) byl mexickým filozofem. V jeho tvorbě ho zajímaly především otázky americké historie a kultury. Zásadní eseje Zea Aguilara se dotýkají pozitivismu – *El positivismo en México* (1943), *Apogeo y decadencia del positivismo en México* (1944). Dalším zajímavým tématem se pro něj stala otázka vědomí být Američanem – *América como conciencia* (1953) nebo vztah Ameriky s historií a západním světem – *América en la historia* (1957), *Pensamiento latinoamericano* (1976).

Miguel de León Portilla (1926) je dalším mexickým vzdělavcem, který se věnuje především předkolumbovským kulturám. Z jeho děl jsou nepodstatnější *La visión de los vencidos* (1959), *La filosofía náhuatl* (1959), *Los antiguos mexicanos a través de sus crónicas y cantares* (1961), *Trece poetas del mundo azteca* (1967).

K významným mexickým intelektuálům patřil i Carlos Monsiváis (1938-2010). Ve svých dílech kriticky „komentoval každodenní život v Mexiku, jeho společenský a kulturní vývoj a nejdůležitější historické okamžiky, mezi které patřily například krvavé potlačení studentského hnutí v roce 1968, zemětřesení v roce 1985 či události kolem zapatistického hnutí bojujícího od roku 1994 za práva indiánského obyvatelstva v mexickém státě Chiapas.“⁸

Esejistické práce Carlose Fuentes:

Carlos Fuentes se ve svých esejích, stejně jako ostatní esejisté, snaží především zaujmout čtenáře, tedy příjemce jeho myšlenek. V esejích představuje sám sebe a své myšlenky a názory na aktuální témata. Ačkoli není Carlos Fuentes historik, vyjadřuje se k historickým problémům vlastní země a celé Latinské Ameriky. Esejista tudíž nemusí být primárně historik, ekonom či filozof, ale má určité znalosti dané problematiky a vyjadřuje se k ní. Jeho texty zahrnují všechny zmíněné obory a Carlos Fuentes tak ukazuje znalost těchto jednotlivých oblastí, i když je teoreticky nikdy nestudoval.

⁸ RIEBOVÁ, Markéta. *Monsiváis, Carlos*. [online]. [poslední úpravy 8. 7. 2010]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/26649/monsivais-carlos>>

Fuentesovy eseje jsou tudíž jakýmsi komentářem, ale čtenáři je zpřístupněn pouze omezený pohled na problematiku právě kvůli částečné znalosti jednotlivých disciplín – náboženství, mýtus, politika, kultura, filozofie, historie, psychologie, atp.

Pohřbené zrcadlo:

Knihu *El espejo enterrado* napsal Carlos Fuentes a byla vydána v roce 1992 k pětistému výročí „objevení“ Ameriky. V českém překladu jsme se mohli s tímto rozsáhlým kulturně-historickým esejem setkat v překladu Anny Tkáčové v roce 2003. Pod názvem Pohřbené zrcadlo ho vydalo nakladatelství Mladá fronta. *El espejo enterrado* mohli diváci shlédnout i jako televizní seriál stanice BBC. Ačkoli od vydání tohoto díla uplynulo již poměrně dost času, stále neztrácí na své aktuálnosti.

Primárním tématem díla, které zajímalo hispanoamerické myslitele již od vzniku samostatných amerických států, je kulturní identita Latinské Ameriky. Carlos Fuentes se snažil divákovi-čtenáři přiblížit Latinskou Ameriku a samotný význam pojmu „být Latinoameričanem“. Autor nám srozumitelně, ale poněkud subjektivně a do jisté míry i zjednodušeně představil kulturní dějiny celého amerického kontinentu. V díle se autor zabýval kulturní identitou latinskoamerických národů, kladl zajímavé otázky a nabídl na ně i možné odpovědi. Kromě kulturních dějin Latinské Ameriky se dozvídáme i mnoho o kulturních dějinách Španělska, které je s tímto rozsáhlým regionem nepochybně stále úzce propojeno.

Právě pětisté výročí „objevení“ Ameriky bylo perfektní záminkou pro demonstraci původu a především kulturního vlivu nejen Španělska v Latinské Americe. Carlos Fuentes kromě vlivu tehdejší koloniální mocnosti – Španělska – zdůrazňuje i vliv africký či asijský a nezapomíná, že „španělský“ či „iberský“ vliv je rovněž velmi široký pojem, který obsahuje jak kulturu středomořskou, římskou, řeckou, tak arabskou a židovskou. Primárně byl vliv samozřejmě španělský a Carlos Fuentes se snažil najít jednotlivé prvky kulturní kontinuity hispánského světa, později ale došlo k obohacení latinskoamerické kultury o mnoho dalších rysů.

Jedním ze základních rysů této kulturní svébytnosti je podle Fuentese kontakt s „druhým“ a schopnost je přijmout, patrná již od dob, kdy Španělsko ležící na okraji civilizovaného západního světa bylo vystaveno nejrozličnějším kulturním vlivům, a později zjevná v Novém světě. Naději na uchování vlastní identity pak Fuentes spatřuje právě v této komunikaci s druhým a v jeho poznávání.⁹

Již v úvodu Carlos Fuentes vysvětluje, že „tato kniha je zasvěcena hledání kulturní kontinuity. Mohla by informovat a umožnit pochopení ekonomického rozpadu a politické rozdrobenosti hispánského světa.“¹⁰ V žádném případě se tedy nejedná o pouhé historické pojednání, ale autor zde pomocí srozumitelných textů představil čtenáři historii nejen Latinské Ameriky, ale i Španělska a nenásilnou formou propojuje tyto historické události s kulturními aspekty a tradicemi, které se vážou k těmto historickým událostem. Jako příklad by mohl posloužit výklad hned z druhé kapitoly, kde Carlos Fuentes vysvětluje vznik guerill:

Iberové se cítili hluboce poutáni ke svému místu, vesnici, ke své zděděné krajině. Od toho se odvíjejí dvě důležité skutečnosti. Za prvé nebyli moc dobří v útočných operacích vyžadujících přesný typ jednotného velení, které nebyli schopni zajistit a v němž naopak vykala římská vojenská organizace. Na druhé straně však byli Iberové výjimečně obratní v atomizované a rozptýlené obraně, což citelně komplikovalo vetřelcům život. Místo toho, aby jednou provždy zvítězili nad reprezentativní armádou, jejíž porážka by jim dovolila vyhlásit vítězství, museli římské vojevůdci postupně bojovat proti jedné, druhé a pak další vesnici, z nichž každá kladla římským kohortám dlouhý a houževnatý odpor.

Z toho se současně vyvinula další tradice. Španělé přišli na to, že jejich silou je obrana, od té doby již navždy odmítali postavit proti útočníkovi viditelnou frontální linii a místo toho vymysleli gerilovou válku. Překvapivé útoky malých skupin, prováděné nejlépe v noci [...].¹¹

⁹ HOUSKOVÁ, Mariana. Fuentes, Carlos: Pohřbené zrcadlo. [online]. [poslední úpravy 10. 10. 2003]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/14395>>

¹⁰ FUENTES, Carlos. Pohřbené zrcadlo. Přel. Anna Tkáčová. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1028-7. s. 9.

¹¹ Tamtéž, s. 26.

V první části kulturně-historických esejí propojil Carlos Fuentes historii s kulturou a tradicemi Španělska a Latinské Ameriky. Kromě vzniku guerill vysvětluje i tradici role katolické církve v rámci politického dění státu:

Vizigótské králové v neustálých bojích o následnictví zapomínali na své politické povinnosti a starost o veřejné záležitosti přenechali církvi. Tím vytvořili další z řady velkých tradic Španělska a hispánského světa: trvalé vměšování katolické církve do politických otázek.¹²

V dalších esejích už ale dochází k propojení historie a politických otázek a aktuálních problémů Latinské Ameriky, především však Mexika.

Ačkoli autor přiznává, že téma hledání kulturní kontinuity „je složité a problematické, ale zdůrazňuje, že se bude snažit k němu přistupovat nestranně“¹³, je jasně patrné, že se ho téma osobně dotýká, a proto zde můžeme vyčíst značnou míru subjektivnosti. Tato osobní zainteresovanost je nejvíce znatelná právě v aktuálních otázkách dotýkajících se Mexika a celé Latinské Ameriky a to především ve vztahu ke Spojeným státům americkým.

Od historie Španělska přes „objevení“ Ameriky v první části se zákonitě Carlos Fuentes v druhé části knihy dostal k historii Latinské Ameriky ve dvacátém století. Ovšem kromě historie nevynechal ani spleť vztah se Spojenými státy americkými a vyjádřil i složitý názor, který na Spojené státy měli a mají Latinoameričané. Nejednalo a nejedná se o vztah černobílý, ale velmi rozporuplný:

Spojené státy jsme chápali rozporně. Na jedné straně jsme vnímali jejich vnitřní demokracii, na straně druhé vnější impérium: Dr. Jekyll a Mr. Hyde. Obdivovali jsme demokracii. Naříkali jsme nad impériem. Trpěli jsme jejich činy, jejich neustálým vměšováním

¹² FUENTES, Carlos. Pohřbené zrcadlo. Přel. Anna Tkáčová. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1028-7. s. 34.

¹³ Tamtéž, s. 9.

do našich životů ve jménu „destino manifiesto“, s velkým obuškem, dolarovou diplomacií a kulturní arogancí.¹⁴

Tímto citovaným odstavcem začíná kapitola Dr. Jekyll a Mr. Hyde a Carlos Fuentes záhy vysvětlil složité historické události, které ovlivnily vztah Mexika a potažmo celé Latinské Ameriky vůči silnějším sousedovi:

Latinská Amerika odmítala politiku Monroeovy doktríny od počátku jejího zformulování v roce 1823 jako jednostrannou a pokryteckou. Ačkoli zapovídala evropskou účast na záležitostech týkajících se západní polokoule, nevylučovala severoamerické vměšování do našich záležitostí. Napadení Mexika zinscenované prezidentem Polkem v roce 1846 a následná ztráta poloviny našeho národního území ukázala, že před severoamerickou agresí nás nic neochrání.¹⁵

Na tomto krátkém citovaném úseku je viditelná srozumitelnost celého textu. Nicméně si také můžeme všimnout autorovy subjektivnosti, která je právě v částech, kde se vyjadřuje o Spojených státech amerických, nejmarkantnější. Samotné „zinscenování napadení Mexika prezidentem Polkem“ bylo výsledkem dlouhodobého procesu a jisté je, že ani Mexiko ani Spojené státy americké na válečný konflikt nijak nespěchaly. Na vině byla kromě americké touhy po půdě a rozšíření vlastního území i mexická neschopnost vést jednání, které by válečnému konfliktu zabránilo.

Nadsazené je i hodnocení, že Mexičané válkou přišli o celou polovinu území, jelikož ztratili „pouze“ dvě pětiny. A otázkou zůstává i to, jak moc se jednalo o „národní území“. Bezpochyby se jednalo o území mexického státu. Nicméně počátkem devatenáctého století se jednalo o území osídlené Mexičany jen sporadicky. Navíc se během první poloviny století zvyšoval počet amerických přistěhovalců na území dnešního amerického státu Texas a tak existovala mexická půda, která byla dokonce více osídlena americkými osadníky než samotnými Mexičany. Navíc Mexiko nebylo

¹⁴ FUENTES, Carlos. Pohřbené zrcadlo. Přel. Anna Tkáčová. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1028-7. s. 263.

¹⁵ Tamtéž, s. 263.

v té době schopné spravovat tak rozsáhlý prostor, jelikož se potýkalo s vnitřními politickými problémy.

Z celého textu je jasně patrná přímá kritika Spojených států amerických. Autor na několika stránkách shrnul tendence Spojených států zasahovat do dění v Latinské Americe, především v karibské oblasti. Fuentes zmínil velkou část karibských států, kde se podle něj projevil „severoamerický intervencionismus“, např. Portoriko, Kuba, Panama, Haiti, Dominikánská republika, Honduras, Nikaragua.

Autor si většinou vystačil s jedním souvětím, kterým popsal celou složitou situaci, která nastala mezi dvěma konkrétními státy. Situaci v Panamě popisuje jako: „Theodor Roosevelt jednoduše vyrval provincii Panamu z Kolumbijské republiky, proměnil ji ve svrchovaný stát a vzápětí ji přetřel napůl Panamským kanálem a přilehlou zónou.“¹⁶ Podobně jednoduché hodnocení nastává i v případě dalších karibských států: „Všechny vojenské okupace a intervence na Haiti, do Dominikánské republiky a Hondurasu byly vedeny ve jménu stability, demokracie, zákona, pořádku a ochrany severoamerických životů a vlastnictví (zejména majetku United Fruit Company).“¹⁷

Z těchto a dalších útržků je viditelný velmi subjektivní pohled Carlose Fuentesese při popisování historie Mexika. Všechny historické události hodnotil autor z pohledu Mexičana bez jakékoli kritiky k vlastnímu státu, a aniž by připouštěl jakoukoli chybu na mexické či latinskoamerické straně, ale naopak všechny problémy Latinské Ameriky připisuje na vrub Spojeným státům americkým.

Nicméně podle slov Carlose Fuentesese již z úvodu knihy: „Zároveň však budu i zaujatý, protože toto téma se mě dotýká jako člověka, jako spisovatele i jako občana Mexika a Latinské Ameriky píšícího španělsky.“¹⁸, vidíme, že sám autor upozornil na svou

¹⁶ FUENTES, Carlos. *Pohřbené zrcadlo*. Přel. Anna Tkáčová. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1028-7. s. 263.

¹⁷ Tamtéž, s. 263.

¹⁸ Tamtéž, s. 9.

příslušnost k mexickému státu a přiznává svou zaujatost jako Mexičana a Latinoameričana.

Josefina Zoraida Vázquez:

Josefina Zoraida Vázquez (1932) je současnou uznávanou mexickou historičkou. Studovala světové dějiny na mexické univerzitě Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM). V roce 1958 získala doktorát na Universidad Central de Madrid a v roce 1862 se dále specializovala v historii Spojených států na harvardské universitě. Právě během studia dějin Severní Ameriky na harvardské univerzitě se u ní objevil zájem o historii mexickou a o kontakt těchto dvou sousedících národů. Další doktorát získala v roce 1968 na Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM).

Josefina Zoraida Vázquez přednáší na univerzitách v Mexiku, Spojených státech amerických, Portoriku, Německu či Itálii. Je ředitelkou ústavu historie na Universidad Iberoamericana a Historických studií na El Colegio de México. Je členkou vědeckého týmu Sistema Nacional de Investigadores. Od roku 1978 je příslušnicí Academia Mexicana de la Historia a v roce 1979 byla jmenována členem Real Academia de la Historia de Madrid. V dalších letech se stala členkou i Academia Colombiana de Historia, Academia Nacional de Historia del Perú a Academia Nacional de la Historia de Venezuela. Patří i do American Historical Association, Organization of American Historians a Conference of Latin American Historians. Je členkou Consejo de Redacción de la Historia de América Latina de la UNESCO a Consejo Consultivo de Ciencias de la Presidencia de la República.

Během své kariéry získala i mnoho ocenění, například Premio Interamericano Andrés Bello v roce 1991 nebo Premio Nacional de Historia v roce 1999.

V průběhu své publikační činnosti napsala mnoho článků pro historické časopisy a ve spolupráci s dalšími autory se zasloužila o vydání různých encyklopedií a historických knížek. Hlavní oblastí jejího zájmu je historie devatenáctého století a složitý historický vztah Mexika a Spojených států amerických.

Příklady vydaných titulů Josefíny Zoraidy Vázquez:

- *La imagen del indio en el español del siglo XVI* (1962)
- *Mexicanos y norteamericanos ante la guerra del 47* (1977)
- *Historia de México*, 3 svazky (1981)
- *The United States and Mexico* (1982) – ve spolupráci s Lorenzem Meyerem
- *Interpretaciones del siglo XVIII mexicano: el impacto de las reformas borbónicas* (1992)
- *México frente a Estados Unidos, un ensayo histórico (1776-1988)* – ve spolupráci s Lorenzem Meyerem (1988, 1992 a 1994)
- *La intervención norteamericana, 1846-1848* (1997)
- *México y el mundo. Historia de sus relaciones exteriores*, 2 svazky (2000)
- *Tratados de México: soberanía y territorio, 1821-1910* (2000)
- *El establecimiento del federalismo en México, 1821-1827* (2003)
- *Juárez el republicano* (2005)
- *La primera presidencia de Antonio López de Santa Anna* (2004), In. *Presidentes mexicanos*, svazek I
- *El imperio mexicano y la Capitanía General de Guatemala* (2005) jedna kapitola In. *El mundo atlántico y América Latina*
- *De la Independencia a la consolidación republicana* (2006) jedna kapitola In. *Nueva historia mínima de México*^{19 20}

Z výše uvedeného stručného přehledu je patrné, že v souladu se svou specializací, se Josefína Zoraida Vázquez ve svých publikacích věnuje historii amerického kontinentu a to především dějinám mexického státu, USA a vzájemnému vztahu Mexika a Spojených států amerických.

¹⁹ Wikipedie, otevřená encyklopedie. *Josefína Zoraida Vázquez*. [online]. [poslední úpravy 1. 7. 2012]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z <http://es.wikipedia.org/wiki/Josefina_Zoraida_Vázquez>

²⁰ FLORES, Oscar. *Historiografía del México revolucionario y postrevolucionario*. [online]. [cit. 2012-07-16]. s. 353. Dostupné z <<http://ocw.udem.edu.mx/cursos-de-profesional/historia-del-mexico-independiente/Texas.pdf>>

La intervención norteamericana 1846-1848:

Josefina Zoraida Vázquez ve své publikaci *La intervención norteamericana 1846-1848* popsala průběh mexicko-americké války. Do textu zahrnula faktory, které vedly k samotnému konfliktu a čtenáři tak nabídla velmi zajímavý a poučný text, který je ale zároveň i srozumitelný člověku, který se o danou problematiku dříve nezajímal. Ačkoli se jedná o historickou publikaci, je přístupná každému čtenáři, ale na rozdíl od populární literatury Carlose Fuentesse obsahuje pouze fakta a nezahrnuje vlastní názor autorky.

Josefina Zoraida Vázquez poměrně obsírně popsala předpoklady pro mexicko-americkou válku. V textu ale oproti esejím Carlose Fuentesse najdeme pouze objektivní pohled historičky na dané téma. Pro příklad můžeme srovnat s již uvedeným textem Carlose Fuentesse o „národním území Mexika“. V tomto ohledu Josefina Zoraida Vázquez na rozdíl od Carlose Fuentesse objektivně upozorňuje na mexický problém nerovnoměrného rozmístění obyvatelstva:

Lo más grave era que los habitantes mexicanos se concentraban en el centro y sur del país, mientras que los amenazados territorios septentrionales estaban prácticamente deshabitados, lo que fue interpretado por sus expansionistas y dinámicos vecinos del norte, como una invitación a ocuparlos.²¹

(Nejzávažnější bylo, že většina Mexičanů žila především v centru a na jihu země, zatímco ohrožená severní území byla prakticky neosídlená. To si dynamický severní soused vyložil jako pozvánku k okupaci.)

Z tohoto je patrné, že Josefina Zoraida Vázquez se v textu zabývala i mexickými problémy, které přispěly k vypuknutí konfliktu. Zatímco Carlos Fuentes se soustředil pouze na výsledek války a kritiku Spojených států amerických, Josefina Zoraida Vázquez upozornila na mexické nedostatky a to především na „la enorme extensidad

²¹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida. *La intervención norteamericana 1846-1848*. México: Imprenta Madero, 1997. ISBN 968-810-569-4. s. 14.

del territorio mexicano, la escasa población del Septentrión y la imposibilidad de vigilar la frontera [...] ²² (značnou rozlohu mexického území, řídké osídlení severu a neschopnost uhlídat hranice). V knize Josefíny Zoraidy Vázquez se stejně jako u Carlose Fuentesese objevila kritika „severoamerického intervencionismu“, ale Josefina nezapomněla ani na kritiku mexické strany.

V otázce začátku války se oba autoři naprosto neshodují, jelikož Carlos Fuentes označil amerického prezidenta jako „iniciátora napadení Mexika“, kdežto Josefina Zoraida Vázquez označuje Jamese K. Polka za zastánce míru: „Polk hubiera preferido evitar la guerra para no agravar la discordia regional, pero su gabinete tenía listos los planes de invasión.“ ²³ (Polk by se raději válce vyhnul, aby se neprohloubily regionální rozpory, ale kabinet měl už připraveny plány invaze.)

V textu Josefíny Zoraidy Vázquez můžeme dokonce objevit i popis výhod americké intervence, který bychom v díle Carlose Fuentesese hledali jen těžko. Jedná se o americké vojáky, kteří přinesli do okupovaného Mexika zisky: „Los teatros que habían cerrado sus puertas, las abrieron [...]. Los cafés y hasta las pulquerías fueron favorecidas por los nuevos parroquianos que poseían el tan escaso dinero. El comercio, que había languidecido durante los últimos años, floreció [...].“ ²⁴ (Divadla, která byla zavřená, znovu otevřela [...]. Kavárny a dokonce i bary těžily z nových klientů, kteří přicházeli se značnými finančními obnosy. Obchod, který během posledních let skomíral, kvetl [...].)

V závěrečné fázi – při podpisu mírové smlouvy – se Josefina znovu zastala americké strany, když zmínila nesourodost názorů americké společnosti, zdůraznila, že i někteří Američané pochybovali o správnosti poválečného vyrovnání s jižním sousedem. Sám americký signatář Nicolas P. Trist se později svěřil své rodině, že „[...] mi sentimiento

²² VÁZQUEZ, Josefina Zoraida. *La intervención norteamericana 1846-1848*. México: Imprenta Madero, 1997. ISBN 968-810-569-4. s. 59.

²³ Tamtéž, s. 69.

²⁴ Tamtéž, s. 114-115.

de vergüenza como americano era más profundo que el suyo como mexicanos.”²⁵ ([...] můj pocit hanby jako Američana byl mnohem větší než ten jejich.).

²⁵ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida. *La intervención norteamericana 1846-1848*. México: Imprenta Madero, 1997. ISBN 968-810-569-4. s. 126.

Současný vztah Spojených států amerických a Mexika:

Málokterá událost ovlivnila vzájemný vztah dvou států tolik jako mexicko-americká válka. Tento konflikt ovlivnil nejen vztah Mexika a Spojených států amerických, ale měl vliv na celkové vztahy v rámci amerického kontinentu. Jak můžeme vidět u Carlose Fuentesese, i dnes, ve dvacátém prvním století, se jedná o bolestivou epizodu mexických dějin.

Z dnešního pohledu se na vztahu Mexika a USA projevuje nejvíce ekonomická provázanost, drogová problematika a migrace obyvatelstva. Je to především geografická blízkost Spojených států amerických a Mexika, která již od samotného vzniku mexického státu sehrála hlavní roli.

Ekonomická provázanost Mexika a Spojených států amerických:

V případě ekonomické provázanosti, bylo Mexiko z důvodu již dále neudržitelné ekonomické situace v druhé polovině dvacátého století donuceno navázat spolupráci s ekonomicky silnějším sousedem. Po vzniku dohody North American Free Trade Agreement (NAFTA), která vešla v platnost v roce 1994, „získalo Mexiko nevídaný příliv zahraničních investic. NAFTA byla úspěšná především v úzkém navázání mexické ekonomiky na ekonomiku USA, [...] v Mexiku též narostly zahraniční investice a to především za účelem snižování mzdových nákladů a postupně, částečně i vlivem Spojených států amerických, docházelo nejen k ekonomické, ale i politické liberalizaci státu.“²⁶

Mexiko naprosto obrátilo svou dosavadní zahraniční politiku a začalo spolupracovat se Spojenými státy americkými, které Mexiku přinášely kromě finančních zisků i nové podmínky mimo ekonomickou rovinu. Mexiko muselo „dodržovat lidská práva, základní politická práva, kde byl největší důraz kladen na řádnou organizaci

²⁶ HINGAROVÁ, V. - KVĚTINOVÁ, S. - EICHLOVÁ, G. (eds.) 2010: *Mexiko – 200 let nezávislosti*. Červený Kostelec, Pavel Mervart, ISBN: 978-80-87378-48-9, s. 93-95.

svobodných voleb, a muselo mnohem efektivněji postupovat v boji proti překupníkům drog.“²⁷

Drogová problematika:

Ve vztahu dvou států jsou právě problémy nejvíce viditelné a ve vztahu USA a Mexika patří řešení otázky boje proti drogovým překupníkům k těm nejdůležitějším. Problémy s distribucí a konzumací drog sužují nejen Mexiko a USA, ale i celou Jižní Ameriku, která se podílí na produkci drog právě pro severoamerický trh.

Tato pro oba státy velmi citlivá otázka byla v minulosti příčinou mnoha sporů, neboť mexická vláda odmítala extenzivnější spolupráci s odkazem na vlastní suverenitu, ale i s odkazem na to, že příčinou problému jsou především uživatelé v USA, a tudíž tuto otázku nevidí jako svoji rozpočtovou prioritu. Nepřímé důkazy však svědčí o tom, že významní překupníci drog měli kontakty i na vysokých postech strany PRI, která profitovala z rámcového tolerování toho obchodu. Spolupráce se Spojenými státy však vyžadovala zasahovat proti organizovanému zločinu mnohem intenzivněji než dříve.²⁸

Pravdou je, že drogy využívaly indiánské kultury při svých rituálech dávno před příchodem Evropanů a to samozřejmě nejen v Mexiku, ale i v ostatních zemích Latinské Ameriky. V dnešní době se využívají k naprosto jiným účelům, nicméně v Mexiku jsou drogy užívány „desetkrát méně“²⁹ než v sousedních Spojených státech a Mexiko ve většině případů pouze odpovídá na zahraniční poptávku a funguje jako tranzitní země dodávající drogy na americký trh ze zemí Jižní Ameriky. Ačkoli samo Mexiko se většinou nepodílí na nelegálním pěstování a výrobě drog, probíhá i zde drogová válka a zisky z prodeje drog představují podstatnou část mexické ekonomiky.

Již od konce dvacátého století probíhá především kvůli tlaku Spojených států snaha Mexika potlačit nelegální obchod s drogami. Nabízí se ale otázka, zda tento boj

²⁷ HINGAROVÁ, V. - KVĚTINOVÁ, S. - EICHLOVÁ, G. (eds.) 2010: *Mexiko – 200 let nezávislosti*. Červený Kostelec, Pavel Mervart, ISBN: 978-80-87378-48-9. s. 95-97.

²⁸ Tamtéž, s. 95-97.

²⁹ Tamtéž, s. 212.

mexické vlády nezapříčinil vznik nebezpečných drogových kartelů, které vraždami politiků, novinářů i civilistů demonstrují svou moc.

Otázka drog je jedno z témat, ke kterému se Carlos Fuentes vyjadřuje v eseji *Hispánský svět v Severní Americe*. Fuentes zde dal za pravdu výše uvedenému tvrzení, že „My Iberoameričané a Angloameričané stále více bereme na vědomí výzvu k řešení problému drog, zločinnosti, životního prostředí a problému osamělosti ve městech.“³⁰, nicméně více se k otázce drog již nevrátil a mnohem více zdůrazňuje záležitost mexické (hispánské) migrace na území Spojených států amerických.

Migrace mexického obyvatelstva:

Carlos Fuentes znovu prezentoval svůj názor na politiku Spojených států amerických v již zmíněné eseji *Hispánský svět v Severní Americe*. Autor opět především kritizoval politiku a celkový postoj USA vůči Mexiku (Latinské Americe) a hned v úvodu se zeptal: „Nebyla snad tato země vždycky moje? Nevracím se právě nyní zpět? Není tato země svým způsobem stále naše?“³¹

Samozřejmě nás tak znovu odkázal k mexicko-americké válce a stručně vysvětlil, že „tato rozlehlá a málo obydlená území zdělila mexická republika a vzápětí o ně v roce 1848 přišla, především kvůli expanzivní severoamerické politice a kvůli její ideologii „*destino manifiesto*““³²

Faktem je, že v tomto případě má Carlos Fuentes pravdu. Mexičané jsou sice Američany považováni za přistěhovalce, ale „na území, které dnes patří Spojeným státům, mají Mexičané hluboké kořeny. Mexičané v USA jsou tedy jak přistěhovalci a jejich potomci, tak i etnická menšina, neboť jejich území bylo zabráno Američany

³⁰ FUENTES, Carlos. *Pohřbené zrcadlo*. Přel. Anna Tkáčová. Praha : Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1028-7. s. 283.

³¹ Tamtéž, s. 280.

³² Tamtéž, s. 280.

stejně jako například území severoamerických indiánských kmenů.³³ V současné době je hispánská menšina nejpočetnější etnickou menšinou žijící ve Spojených státech a více než polovina z této menšiny je tvořena Mexičany.

Mexická menšina je v rámci Spojených států amerických dosti specifická. Na rozdíl od jiných imigrantů si Hispanoameričané udržují vlastní jazyk a kulturu a tím se hůře začleňují do americké společnosti, což jim znesnadňuje společenský vzestup. Ve srovnání s ostatními Latinoameričany dosahují Američané mexického původu celkově nižšího vzdělání a s tím souvisí i jejich uplatnění na nekvalifikovaných, hůře placených pozicích.

Ze zmíněné eseje *Hispánský svět v Severní Americe* je jasné, že Carlos Fuentes podporuje migraci práceschopných Mexičanů přes severní hranici a naopak kritizuje přístup Američanů, kteří jim tento přechod ztěžují. Vyzdvihuje pracovní schopnosti obyvatel Mexika, jejich odhodlání, podnikavost a upozorňuje, že „hispánský svět nepřišel do Spojených států, ale Spojené státy přišly do hispánského světa.“³⁴

³³ HINGAROVÁ, V. - KVĚTINOVÁ, S. - EICHLOVÁ, G. (eds.) 2010: *Mexiko – 200 let nezávislosti*. Červený Kostelec, Pavel Mervart, ISBN: 978-80-87378-48-9, s. 185-190.

³⁴ FUENTES, Carlos. *Pohřbené zrcadlo*. Přel. Anna Tkáčová. Praha : Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1028-7. s. 280.

Závěr:

Stejně tak jako je složitý vztah dvou států, je i složitý a rozdílný pohled dvou lidí na stejnou problematiku. Ačkoli Carlos Fuentes i Josefina Zoraida Vázquez popisovali ve svých dílech stejné téma – historii mexicko-amerického konfliktu a vztah Mexika a Spojených států amerických – jejich pojetí historie je naprosto odlišné. Josefina Zoraida Vázquez ve svých textech objektivně vyložila fakta, aniž by zahrnula vlastní názor na toto dějinné období či samotné Spojené státy americké a naopak ponechala prostor pro čtenáře, aby se sám zamyslel nad příčinami válečného konfliktu.

Na druhé straně Carlos Fuentes ve svých esejích prezentuje vlastní názor a pocity, pokládá zajímavé otázky a vybírá si určité části dějin či historické osobnosti, kterým věnuje více pozornosti. Subjektivně hodnotí historický vývoj Mexika a zřetelně demonstruje svůj negativní postoj vůči politice Spojených států amerických.

Ve svých textech Carlos Fuentes využil znalostí, které získal během cestování nejen po Latinské Americe, ale i ve Spojených státech amerických a mohl tak vidět i názor ostatních Američanů. Autor si uvědomoval provázanost celého latinskoamerického regionu, která pramenila z velmi podobného historického vývoje jednotlivých států. Dalším jednotícím faktorem Latinské Ameriky je bezpochyby společný jazyk a častá absence přirozených hranic mezi státy. Carlos Fuentes si tyto tři základní prvky (společná historie, jazyk a umělé rozdělení států), které přinášely a přináší latinskoamerickým státům značné problémy, zřetelně uvědomoval a sám se necítil být Mexičanem, nýbrž Latinoameričanem. Hodnota Fuentesova díla je právě v možnosti pochopit myšlení Latinoameričana, poznat jeho pocity a alespoň částečně porozumět současnému vztahu Mexika a Spojených států amerických.

I když je pojetí historie u obou spisovatelů značně odlišné, oba texty jsou pro čtenáře velmi atraktivní, srozumitelné a zajímavé. Autoři svá díla doplnili i o obrazovou přílohu, která především v knize Josefíny Zoraidy Vázquez usnadňuje pochopení válečného konfliktu pomocí přehledných map.

La relación entre Estados Unidos y México y la manera como la ven Carlos Fuentes y Josefina Zoraida Vázquez:

Primeramente, hay que explicar el nombre del trabajo “La relación entre Estados Unidos y México y la manera como la ven Carlos Fuentes y Josefina Zoraida Vázquez”. A pesar de que el trabajo se llama „la relación“, considero que es necesario empezar con la historia. Por eso decidí a dedicar gran parte del texto a la historia entre Estados Unidos y México para poder caracterizar la relación actual de estos dos países americanos. En caso de México y Estados Unidos tiene gran importancia la guerra México-Estados Unidos (1846-1848).

Ya desde formación de estado mexicano independiente, influyeron Estados Unidos, como país vecino más fuerte, la creación de México. Esta relación difícil entre EE.UU. y México culminó en la guerra en 1846. Por una parte, la causa era política expansionista de Estados Unidos de América, pero por otra parte, había la debilidad de México que facilitó la intervención norteamericana.

Aunque podría parecer que el desarrollo de los dos países es muy parecido – los dos sufrieron debajo de una potencia europea – la verdad es que la conquista inglesa era totalmente distinta que la española. Nuevo estado mexicano no tenía experiencias democráticas y no era capaz de dirigir un territorio tan extenso.

En aquel tiempo EE.UU. expandieron por el continente americano y igualmente expandieron a Texas que era poco poblado. Primeramente, apareció migración legal pero con paso del tiempo los colonos americanos ocuparon el terreno mexicano ilegalmente y el conflicto culminó en la guerra.

La guerra fue el fracaso para mexicanos. Por un lado, la incapacidad de capitanes mexicanos y por otro lado, suerte de americanos causó que mexicanos fueron derrotados y perdieron gran parte de su territorio. Por tanto la relación entre México y Estados Unidos está influida hasta ahora.

Esta influencia se nota también en la obra del escritor mexicano Carlos Fuentes. Carlos Fuentes perteneció entre uno de los escritores mexicanos, o sea latinoamericanos, actuales más populares. En su obra se claramente ve el interés en historia y identidad nacional de estado mexicano.

La mayor parte de su obra son novelas, pero Carlos Fuentes escribió además comedias o ensayos.

En la obra ensayística de Carlos Fuentes se nota su sentimiento personal sobre la situación mexicana actual. Intentó prevenir los problemas con los que sufre su país “natal” y además intentó a presentar soluciones posibles. Carlos Fuentes era especialista además de historia, también en economía, política y cultura mexicana y este su conocimiento utilizó frecuentemente en su obra novelística y ensayística.

En sus obras explicó no solo la historia pero igualmente la política y estos dos aspectos añadió a los acontecimientos del siglo XX y XXI. Asimismo, con frecuencia aparece la crítica de Estados Unidos. En algunos casos, su evaluación de la situación fue muy subjetiva o acrítica. Este aspecto aparece principalmente en su posición contra Estados Unidos. En su obra ensayística – sobre todo en los ensayos unidos en *El espejo enterrado* – muchas veces criticó fuertemente Estados Unidos, primero, acontecimientos pasados – por ejemplo la intervención norteamericana y segundo, la política actual americana.

En acontecimientos pasados mencionó justo intervención norteamericana que es para algunos mexicanos un recuerdo doloroso hasta estos días. Carlos Fuentes fue uno de los mexicanos que consideró el tratado de paz del año 1848 como injusto e incluso lo evaluó como “agresión americana”.

El modo como Carlos Fuentes describió los acontecimientos pasados que influyeron la relación entre México y Estados Unidos es totalmente distinto del modo de Josefina Zoraida Vázquez. Josefina Zoraida Vázquez es historiadora mexicana actual y en su obra trata en primer lugar, sobre la historia mexicana, estadounidense y la interrelación

de estos dos países. En sus escrituras es evidente la diferencia como evalúa a la historia Josefina Zoraida Vázquez y como la describe Carlos Fuentes.

Josefina Zoraida Vázquez en su libro *La intervención norteamericana, 1846-1848* describe la guerra entre Estados Unidos y México, pero a diferencia de Carlos Fuentes describe solo los hechos reales y realmente explica cómo comenzó la guerra y cuáles fueron las consecuencias. Absolutamente dejó aparte su opinión personal y objetivamente caracterizó las causas, el proceso y los resultados de la guerra.

La diferencia esencial entre Carlos Fuentes y Josefina Zoraida Vázquez es precisamente esta subjetividad y objetividad de cada uno de ellos. Carlos Fuentes en su texto popular hizo muchas preguntas interesantes pero para un lector sus textos no pueden servir como fuente histórica fiable, sin embargo, como una combinación de historia, política y cultura de México enriquecida con experiencia personal de una persona educada.

Aunque los dos eruditos mexicanos describieron en sus obras el mismo tema – historia del conflicto México-estadounidense y la relación entre estos dos países – sus conceptos históricos eran totalmente distintos. Josefina Zoraida Vázquez explicó hechos reales sin incluir sus sentimientos propios sobre historia o Estados Unidos. Al contrario Carlos Fuentes presentó sus propios pensamientos y sentimientos, hizo preguntas interesantes y eligió ciertas partes que le dieron más interés. Su evaluación del desarrollo histórico es subjetiva y fuertemente demuestra su postura negativa contra Estados Unidos.

A pesar de ser los dos textos tan distintos ofrecen una lectura atractiva y comprensible. El valor de las obras no es solo en las informaciones históricas pero además en la posibilidad de entender los diferentes puntos de vista de los mexicanos sobre la historia y cultura.

Por último, el trabajo trata sobre la relación actual entre México y Estados Unidos de América. Esta relación es bastante complicada y por eso traté solo sobre tres factores fundamentales: la cooperación económica, problemas con drogas y migración de habitantes mexicanos al territorio americano.

La causa principal que influye la relación de los dos países es proximidad geográfica de Estados Unidos y México y además la influencia económica de Estados Unidos de América en la región. Para México, después del cambio de la política con Estados Unidos, es hoy en día importante la exportación a EE.UU. y también la migración de mexicanos. Lo que queda interesante es la pregunta si los mexicanos realmente ocupan trabajos para americanos o simplemente trabajan en posiciones que no son deseables para desempleados americanos. La verdad es que el territorio que hoy pertenece al estado americano antes formaba parte del estado mexicano e incluso hoy, este hecho está evaluado por algunos mexicanos como hecho injusto de la parte del vecino más fuerte.

Vztah USA a Mexika a pohled na něj očima Carlose Fuentesese a Zoraidy Vázquez:

I když název práce je „Vztah USA a Mexika a pohled na něj očima Carlose Fuentesese a Zoraidy Vázquez“, rozhodla jsem se věnovat podstatnou část historickému vývoji vztahu zmíněných států. Pro aktuální popis současného vztahu nemůžeme vynechat historii, která tento vztah utvářela. V případě Mexika a Spojených států amerických je hlavním historickým pojítkem mexicko-americká válka (1846-1848).

Již od vzniku samostatného mexického státu docházelo ke značnému vlivu od ekonomicky a vojensky silnějšího severního souseda. Tento složitý vztah vyvrcholil právě válečným konfliktem, jehož příčinou byla na jednu stranu ambiciózní expanzivní politika Spojených států amerických, ale na druhou stranu svůj vliv sehrála i oslabenost Mexika.

Ačkoli by se mohlo zdát, že vývoj obou států je takřka stejný – oba státy se zbavily závislosti nad evropskou mocností – není tomu úplně tak. Britská kolonizace probíhala zcela jiným způsobem než španělská a i to bylo důležité pro další fungování celého amerického kontinentu. Nový mexický stát neměl demokratické zkušenosti s kontrolou tak rozsáhlého území a stal se proto snadnou kořistí pro mocnější USA.

Spojené státy americké systematicky rozšiřovaly vlastní území a výjimkou nezůstalo ani zřídka osídlené území Texasu. Z počátku legální migrace amerických osadníků se změnila v nelegální zabírání mexického teritoria a napjatá situace vyvrcholila válečným konfliktem.

V tomto konfliktu se kvůli neschopnosti mexických vojenských velitelů, ale také díky štěstí na americké straně, nepodařilo nepříznivou situaci zvrátit a Mexiko bylo poraženo. Ztratilo značnou část svého území ve prospěch Spojených států amerických, které vytěžily z vítězství maximální možný územní zisk. Vztah obou zúčastněných států zůstává ovlivněn dodnes.

Tento vliv je patrný i v tvorbě mexického spisovatele Carlose Fuentes. Carlos Fuentes patřil mezi nejvýznamnější současné mexické, resp. latinskoamerické spisovatele. V jeho dílech je vždy jasně patrný zájem o historii a národní identitu mexického státu. Nejpodstatnější část jeho tvorby tvoří romány, ale Carlos Fuentes se věnoval mnoha žánrům a významnou skupinu tvoří jeho eseje.

Právě v esejích prezentoval Carlos Fuentes svůj názor na současnou mexickou situaci, snažil se upozorňovat na problémy, které jeho „rodnou“ zemi sužují, a také se snažil nabízet vlastní řešení. Carlos Fuentes byl znalcem nejen historie, ale i ekonomiky, politiky a kultury Mexika a tuto svou znalost zužitkoval jak v románové, tak esejistické tvorbě.

Kromě historie se ve svých dílech zabýval i politikou a tyto aspekty dokázal propojit se současným děním. Častá je také jeho kritika vůči politice Spojených států amerických. V některých ohledech byla jeho hodnocení velmi subjektivní až nekritická. Jednalo se především o postoj ke Spojeným státům. Ve svých esejích – vycházím především ze souboru kulturně-historických esejí *Pohřbené zrcadlo* – mnohdy neúměrně kritizuje Spojené státy a to nejen události minulé, ale i současnou politiku Washingtonu.

V otázkách minulých zmínil právě mexicko-americkou válku, která je pro mnohé Mexičany bolestivou vzpomínkou dodnes. Carlos Fuentes byl jedním z těch, který považoval mírové vyrovnání z roku 1848 za nespravedlivé a dokonce ho označil za „americkou agresi“.

Pohled Carlose Fuentes na historické události, které značně ovlivnily vztah Mexika a USA, je odlišný od pohledu, který jsme mohli vidět u Josefíny Zoraidy Vázquez. Tato současná mexická historička se ve svém díle zabývá především dějinami Mexika, Spojených států amerických a vzájemnému vztahu obou zmíněných států. V jejích knihách je ale patrný značný rozdíl od postoje Carlose Fuentes.

Josefina Zoraida Vázquez ve své knize *La intervención norteamericana, 1846-1848* popisuje již zmíněný válečný konflikt, ale na rozdíl od Carlose Fuentes se držela pouze

faktů a naprosto reálně vysvětlila, jak k mexicko-americké válce došlo a jaké byly její následky. Striktně se tedy zdržela osobních komentářů a zcela objektivně charakterizovala příčiny, průběh i výsledky války.

Zásadním rozdílem mezi Carlosem Fuentesem a Josefínou Zoraidou Vázquez je právě tato subjektivnost a objektivnost každého jednoho z nich. Carlos Fuentes ve svém populárním textu kladl mnoho otázek, ale čtenáři jeho eseje nemohou sloužit jako věrohodný historický pramen, nýbrž jako velmi zajímavá kombinace historie, politiky a kultury Mexika zářmovaná osobním názorem vzdělaného člověka.

Poslední částí práce je náznak současného vztahu Mexika, resp. Latinské Ameriky, a Spojených států amerických. Tato relace je značně komplikovaná a proto jsem se soustředila pouze na hlavní tři faktory: ekonomická provázanost, drogová problematika a migrace mexického obyvatelstva na území Spojených států.

Hlavní příčina, která ovlivňuje úzký vztah obou států je samozřejmě geografická blízkost a ekonomický vliv USA v celém regionu. Pro Mexiko, po změně politiky vůči Spojeným státům, je v současné době značně důležitý kromě exportu na území amerického státu i migrace Mexičanů do USA. Otázkou zůstává, zda Mexičané skutečně zabírají pracovní místa americkým nezaměstnaným, či pouze obsazují pozice, o které Američané nemají zájem. Pravdou však je, že nyní americké území bylo dříve ve správě Mexika a i dnes to někteří Mexičané, a Carlos Fuentes nebyl výjimkou, hodnotí jako nespravedlivý akt ze strany mocnějšího souseda.

The relationship between the USA and Mexico and the way how Carlos Fuentes and Zoraida Vázquez see it:

In this study I tried to compare the relations between the United States of America and the United States of Mexico. Although the accessible sources can provide various conclusions; this study approaches to the comparison of the different points of view on the historical events which influenced the relations between these two countries.

First relatively extensive part of this study shows the history of the North American continent, emphasizing the period of Mexico-American War (1846-1848).

In the second part, the study focuses on the life and work of Carlos Fuentes and Josefina Zoraida Vázquez. Their historical works explain the different point of view for each of them. Carlos Fuentes included in his essays a lot of his own feelings and it is perceptible what he thought about the United States of America.

On the other hand, Josefina Zoraida Vázquez is contemporary historian and her book is just presentation of real events during the Mexico-American War. She completely omitted her own feelings or opinions and just concentrated on real facts.

The final part briefly summarizes relations between the United States of America and the United States of Mexico. I concentrated on three main factors: economic cooperation, drug problems and Mexican migration to the United States of America.

Bibliografie:

- FRANCO, Jean. *Historia de la literatura hispanoamericana*. Barcelona: Ariel, 7^a edición revisada y puesta al día, 1987. ISBN 8434483157.
- GOIC, Cedomil. *Historia crítica de la literatura hispanoamericana*, 3. svazek. Barcelona: Crítica, 1988. ISBN 84-7423-741-6
- HINGAROVÁ, V. - KVĚTINOVÁ, S. - EICHLOVÁ, G. (eds.) 2010: *Mexiko – 200 let nezávislosti*. Červený Kostelec, Pavel Mervart, ISBN: 978-80-87378-48-9.
- HOUSKOVÁ, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky*. Praha: Torst, 1998. ISBN: 80-7215-069-3
- OPATRŇÝ, Josef. *Mexiko – stručná historie státu*. Praha: Libri, 2003, ISBN 80-7277-185-X.
- OPATRŇÝ, Josef. *Stát osamělé hvězdy*. Praha: LIBRI, 2002. ISBN 80-7277-120-5, 358.
- OVIEDO, José Miguel. *Historia de la Literatura Hispanoamericana*, 4. svazek. Madrid: Alianza Editorial, S.A. 2001, 2002. ISBN 84-206-8200-4.
- SÁINZ MEDRANO, Luis. *Historia de la literatura hispanoamericana*. Madrid: Taurus, 1989. ISBN 84-251-0187-5.
- VÁZQUEZ, Josefina Zoraida. *La intervención norteamericana 1846-1848*. México: Imprenta Madero, 1997. ISBN 968-810-569-4.

Internetové zdroje:

- FLORES, Oscar. Historiografía del México revolucionario y postrevolucionario. [online]. [cit. 2012-07-16]. s. 353. Dostupné z <<http://ocw.udem.edu.mx/cursos-de-profesional/historia-del-mexico-independiente/Texas.pdf>>
- FUENTES, Carlos. *Pohřbené zrcadlo*. Přel. Anna Tkáčová. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1028-7.
- HOUSKOVÁ, Mariana. *Fuentes, Carlos: Pohřbené zrcadlo*. [online]. [poslední úpravy 10. 10. 2003]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/14395>>
- RIEBOVÁ, Markéta. *Monsiváis, Carlos*. [online]. [poslední úpravy 8. 7. 2010]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/26649/monsivais-carlos>>
- Wikipedie, otevřená encyklopedie. *Carlos Fuentes*. [online]. [poslední úpravy 8. 7. 2012]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Carlos_Fuentes>
- Wikipedie, otevřená encyklopedie. *Josefina Zoraida Vázquez*. [online]. [poslední úpravy 1. 7. 2012]. [cit. 2012-07-16]. Dostupné z <http://es.wikipedia.org/wiki/Josefina_Zoraida_Vázquez>